

TDK-dolgozat

2024

MISKOLCI EGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI INTÉZET

MÉRHETŐ FENNTARTHATÓSÁG: A KVALITATÍV INFORMÁCIÓK
MÉRÉSÉNEK NEHÉZSÉGEI
MEASURABLE SUSTAINABILITY: IMPACT OF NEEDS, REASONS,
METHODS AND LIMITATIONS ON COMPANY PRACTICE

Várkonyi Dóra Mária

Konzulensek:

Dr. Füredi-Fülöp Judit

Várkonyiné Dr. Juhász Mária

Kézirat lezárásának dátuma: 2024. 05. 27.

„A KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS MINISZTERIUM ÚNKP-23-1 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG
PROGRAMJÁNAK A NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI ÉS INNOVÁCIÓS ALAPBÓL FINANSZÍROZOTT SZAKMAI
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT.”

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ.....	1
1. A KÖRNYEZETI SZÁMVITEL MÉRFÖLDKÖVEI.....	3
1.1. 1950-60-AS ÉVEK	3
1.2. 1970-ES ÉVEK	4
1.3. 1980-AS ÉVEK	4
1.4. 1990-ES ÉVEK	5
1.5. 2000-ES ÉVEKTŐL	5
2. A KÖRNYEZETI SZÁMVITEL FOGALOMRENDSZERE	6
2.1 A FOGALOMRENDSZER ÁTTEKINTÉSE	6
2.2 ZÖLD SZÁMVITEL RÉSZTERÜLETEI.....	8
3. A KÖRNYEZETI PÉNZÜGYI SZÁMVITEL GYAKORLATA	9
3.1 ESG-JELENTÉSEK FORMAI MEGJELENÉSE.....	10
3.2 NEM PÉNZÜGYI BESZÁMOLÁSI SZTENDERDEK, SZABVÁNYOK.....	12
3.3 MIT HOZ A JÖVŐ? – ESRS	12
3.4 MAGYAR SZABÁLYOZÁS	14
3.4.1 A számviteli törvény.....	14
3.4.2 Az ESG törvény	18
4. KÖRNYEZETI SZÁMVITEL GYAKORLATÁNAK PRIMER VIZSGÁLATA	20
4.1 VIZSGÁLT VÁLLALATOK	20
4.1.1 ALTEO Energiaszolgáltató Nyrt.	21
4.1.2 AutoWallis Nyrt	22
4.1.3 MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt	22
4.1.4 OTP Bank Nyrt.....	23
4.1.5 Richter Gedeon Nyrt.....	23
4.1.6 Magyar Telekom Nyrt	24

4.2	A TÁRSASÁGOK ÁLTAL KÉSZÍTETT JELENTÉSEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA	25
4.2.1	Szabvány és terjedelem	28
4.2.2.	Környezeti (Environment) kulcsszavak	29
4.2.3.	Társadalmi (Social) kulcsszavak.....	30
4.2.4.	Vállalatirányítási (Governance) kulcsszavak.....	31
4.2.5.	Összpontszámok alakulása vállalatonként	32
5.	ÖSSZEGZÉS, JAVASLATOK.....	34
	IRODALOMJEGYZÉK.....	38
	MELLÉKLET	1

ÁBRA- ÉS TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. ábra: A környezeti számvitel fogalomrendszere	7
2. ábra A környezeti számvitel területei	8
3. ábra: ENSZ Fenntartható fejlődési célok	9
4. ábra: Az ESG jelentések tipikus fajtái.....	11
5. ábra: A 12 ESRS szabvány.....	13
6. ábra: A mintába került cégek pénzügyi adatok alapján beosztott klaszterei.....	20
7. ábra: A tartalom elemzés kivitelezésének lépései	27
8. ábra: Környezeti (Environment) pontszámok vállalatonként, 2021-2023	29
9. ábra: Társadalmi (Social) pontszámok vállalatonként, 2021-2023	30
10. ábra: Vállalatirányítási (Governance) pontszámok vállalatonként, 2021-2023	31
11. ábra: Beszámolók pontértéke 2021 és 2023 között	33
1. táblázat: Az ESG törvény által előírt kötelezettség hatályba lépésének ütemezése	19
2. táblázat: ESG vizsgálata során felhasznált kulcsszavak.....	25
3. táblázat: A nem pénzügyi jelentések terjedelmének vizsgálata	28
4. táblázat: A vizsgált vállalatok által elért pontszámok statisztikai jellemzői	32

BEVEZETŐ

„A földi élet jövője attól függ, hogy képesek vagyunk-e cselekedni. Sokan egyénileg is megtesznek minden tőlük telhetőt, ám valódi sikert csak akkor érhetünk el, ha gyökeres változások mennek végbe a társadalomban, a gazdaságban és a politikában.”

David Attenborough

Világunk egyre égetőbb kérdésévé válik a környezet védelme, annak kímélése. Amit ma még természetesnek veszünk, azt egy évtized múlva lehet csak képeken látja a következő generáció, amennyiben nem változtatunk. Ehhez aktív lépéseket kell tenni, melyeket a gazdaság minden szereplőjének meg kell fontolnia. Ezeket a törekvéseket, környezetre való hatásokat a számvitel sem hagyhatja figyelmen kívül, így bár nehezen megfogható, számszerűsíthető témakör a pénzügyi kimutatásokból, számviteli elszámolásokból sem maradhat ki.

Az igény egyre erősödik arra, hogy a számvitel információi ne csak a vállalatok valós vagyoni, jövedelmi és pénzügyi helyzetére vonatkozzanak, hanem a vállalatnak a környezetre, társadalomra gyakorolt hatását, illetve annak a vállalat irányítását is vizsgálja. Ezt bizonyítja a tény, hogy Európa-szerte - így Magyarországon is - évről évre növekszik az éves beszámolóban kötelezően bemutatandó környezetvédelmi előírásoknak a száma és mindezekon túl, egyre több társaság tesz közzé önkéntes környezetvédelmi jelentéseiben a környezettel kapcsolatos számviteli-pénzügyi jellegű információkat.

Dolgozatomban a környezeti számvitel fogalomrendszerének áttekintése után feldolgozom a fenntarthatósági jelentéseknek a gyakorlatban megvalósuló formáját, így például kitérek arra milyen szabványok alkalmazhatóak, milyen szabályozások vannak hatályban. Primer kutatásomban a tőzsdén jegyzett, különböző profilú cégek ESG jelentését vetem össze különböző szempontok alapján, így képet lehet kapni a szektorok közötti eltérő jelentés elemekről.

Az első fejezetben a környezeti számvitel kialakulásának mérföldköveit mutatom be. A második fejezetben a környezeti számvitel fogalmait, azok kapcsolatrendszerét gyűjtöm össze. A harmadik fejezetben a környezeti pénzügyi számvitel gyakorlati elemeit, módszereit gyűjtöm össze, a magyar szabályozás érintettjeit, kritériumait foglalom össze. Végül az utolsó fejezetben empirikus kutatást végzek, melyben tartomelemzési módszertant alkalmazva hasonlítom össze a Budapesti Értéktőzsdén jegyzett hat vállalat fenntarthatósági jelentését.

Kiinduló hipotéziseim:

H1. A magyar fenntarthatósági jelentések részletezettségét befolyásolja az egyes cégek piaci mérete, így minél kiterjedtebb a vállalat, annál részletesebb a beszámolója.   H2. Az egyes, BÉT-en jegyzett, vállalatok tevékenységi profilja befolyásolja, hogy az ESG mely pillérét fejtik ki bővebben a fenntarthatósági jelentésükben.

1. A KÖRNYEZETI SZÁMVITEL MÉRFÖLDKÖVEI

A globális környezetvédelmi törekvések, tevékenységek a közgazdászok mindennapjait is egyre inkább befolyásolják, így egyre aktuálisabb kérdéssé vált a vállalati felelősség pontos értelmezése. Ennek következtében az 1970-es években alakult ki hevesebb vita a témában, bár korábban is foglalkoztatott közgazdászokat a környezet számbavétele. Így a szakirodalom öt fő szakaszt különböztet meg a környezeti számvitel fejlődésének történelmében.

1.1. 1950-60-AS ÉVEK

Két jelentősebb kiadvány indította be a környezetvédelmi szerepvállalást, melyek a következők:

- Howard R. Bowen „Az üzletember társadalmi felelőssége” (1953 – „Social Responsibilities of a Businessman”), melyben elsőként jelent meg a „vállalatok társadalmi felelősségének” fogalma: „társadalmi felelősség az üzletember azon kötelessége, hogy olyan álláspontra törekedjen, olyan döntéseket hozzon és olyan cselekvést kövessen, mely a társadalom céljai és értékei értelmében kívánatos.”
- Rachel Carson „Néma tavasz” (1962 – „Silent Spring”) című műve, mely a környezetvédelem és a fenntarthatóság kapcsolatát helyezte előtérbe és sikeresen keltette fel az emberek figyelmét a cselekvésre. Az író nő fellépett a természet leigázása ellen, és tiltakozott az ellen is, hogy az emberiség egész környezetét eláraszák mérgező anyagokkal, ugyanis ellenőrizhetetlen a veszélyeztetettség mértéke, míg az élővilágra kifejtett hosszú távú hatása megíjósolhatatlan. (Staib, 2005; Ván, 2012a)

Ez a periódus a társadalmi számvitel iránti tudatosság növekedésének kezdetét, kibontakozását foglalja magába, ami elsőként a vállalati etika és a társadalmi felelősség területein mutatkozott meg (Loew et al., 2004). (Mivel a hagyományos számvitel rendszere hiányosnak bizonyult a környezeti hatás számontartására, a szóban forgó kihívásokra eleinte az úgynevezett társadalmi számvitel keretei között reagált a rendszer.)

1.2. 1970-ES ÉVEK

A korai időszakban megfogalmazott nézetekkel csak a 70-es években kezdtek el intenzíven foglalkozni a kutatók, ekkor vált a társadalmi számvitel aktív kutatási és gyakorlati területté (Gray-Bebbington, 2001).

1972-ben megjelent a Római Klub „Növekedés határai” (The Limits to Growth) című jelentése, ami a gazdálkodó szervezetek tevékenységének káros következményeit tárgyalta (Meadows et al., 1972). Ugyanebben az évben, közel azonos témakörben megrendezésre került a Stockholmi Konferencia is.

Ekkor a társadalmi számvitel területén jelentősen megnőtt az amerikai kutatók száma, akik elsődlegesen a gazdasági társaságok társadalom felé irányuló felelősségének kérdéskörével foglalkoztak, illetve a társadalmi felelősségvállalás és a profit közti kapcsolatot vizsgálták, (Csáfor, 2009) melynek eredményeképp megállapították, hogy közvetlen ok-okozati kapcsolat nem definiálható egyértelműen, ugyanakkor ezek a tényezők nem függetlenek egymástól (Bowman-Haire, 1975).

A környezeti számvitel fogalma ekkor még nem különült el, a környezeti tevékenységet érintő információk nyilvánosságra hozatala továbbra is a társadalmi számvitel keretén belül valósult meg. Mindazonáltal a '70-es évek végén, a kutatások kibontakozását követően viszonylag rövid ideig visszaesés mutatkozott a területen, mivel a piaci szereplők még ekkor is a gazdasági jólétet helyezték fókuszba (Perego, 2005).

1.3. 1980-AS ÉVEK

A visszaesést felváltotta az 1980-as években a vállalatoknál egyre inkább elterjedő etikai jelentés és ennek következtében megjelent egy átfogó tudományos irodalom, amelynek célja annak a vizsgálata volt, hogy a multinacionális vállalatok (MNC-k) milyen mértékben számolnak be etikai, társadalmi és környezeti kérdésekről (Adams, 2004).

Az etikai kérdéseken túlmenően, a '80-as években bekövetkezett súlyos környezeti katasztrófák, ipari szerencsétlenségek jelentősen felerősítették a környezeti kérdések iránti érdeklődést is, és egyben arra is rámutattak, hogy az emberi tevékenység környezeti és társadalmi hatásokkal is jár.

1984-ben megalakult az ENSZ Közgyűlés Környezet és Fejlődés Világbizottsága, a Brundtland Bizottság, mely 1987-re elkészítette "Közös Jövőnk" című jelentését. Ebben

szerepelt először a fenntartható fejlődés fogalma, mely olyan fejlődés, ami kielégíti a jelen szükségleteit, anélkül, hogy azzal veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket (WCED, 1987). A fenntartható fejlődésre vonatkozó akciótervet („Agenda 21”) 1992-ben fogadták el a Riói Egyezményen, melynek hatására a tudományos élet mellett a gazdasági szereplők körében is kiemelt kérdéskörre vált a téma. A periódus a környezeti számvitel fogalomrendszerének szempontjából is lényeges, ugyanis ekkor kezdődött meg az elkülönülése a társadalmi számviteltől. (Eugénio et.al., 2010)

1.4. 1990-ES ÉVEK

Az 1990-es években a társadalmi számvitel – így a társadalmi hatások kimutatása és azok bevonása az éves jelentésbe – nem töltött be jelentős szerepet, inkább annak alrendszere, a környezeti számvitel kapott egyre jelentősebb figyelmet. (Gray, 2002) Így többek között ekkor jelent meg:

- Elkington Triple Bottom Line koncepciója, ami a pénzügyi, társadalmi és környezeti dimenziókat integrálja, illetve a fenntarthatóság és a vállalati érték közötti kapcsolatot hangsúlyozza.
- Mathews modellje, mely egy, a külső érdekeltek számára kidolgozott, társadalmi szerződésre épülő pénzügyi, társadalmi és környezeti jelentési modell (Perego, 2005).

1.5. 2000-ES ÉVEKTŐL

A 2000-es évektől a nyilvánosság egyértelműen nagy érdeklődést mutat a társadalmi és környezeti kérdések iránt, ami arra ösztönzi a vállalatokat, hogy legyenek társadalmilag felelősségteljesebbek és környezeti hatásaikat is jobban kezeljék (Wilmshurst-Frost, 2000). Több vállalat is kifejlesztette ekkor környezetvédelmi vezetési és számviteli rendszerét, valamint fokozta a társadalmi és környezeti nyilvánosságra hozatali gyakorlatát (Gray et al., 1995). Ebben az időszakban ismét kiemelt kutatási témává vált a vállalat pénzügyi teljesítménye és a társadalmi felelősségvállalás közti kapcsolat feltárása (Mathews, 2000). Ugyanakkor a legnagyobb kihívása a környezeti számviteli rendszernek a vállalatok mindennapi gyakorlatába történő integrálása, illetve a környezeti vonatkozású költségek és bevételek pontosabb megértése, mérése és kezelése. (Ván, 2012b).

2. A KÖRNYEZETI SZÁMVITEL FOGALOMRENDSZERE

Az üzleti szférában, a társadalmi és környezeti kihívásokra reflektálva, elsőként a társadalmi számvitel jelent meg, mint a hagyományos számviteli rendszer alrendszere. Ezt a szakirodalom eleinte szinonimának tekintette a környezeti számvittel (Lamberton, 2005), így sokáig a társadalmi és környezeti számvitel (social and environmental accounting) volt az alkalmazott fogalom megnevezése (Perego, 2005, Eugénio et al., 2010). 1980-as években azonban a társadalmi és környezeti számvitel fejlődése szétvált, és a környezeti számvitel erősödött meg.

2.1 A FOGALOMRENDSZER ÁTTEKINTÉSE

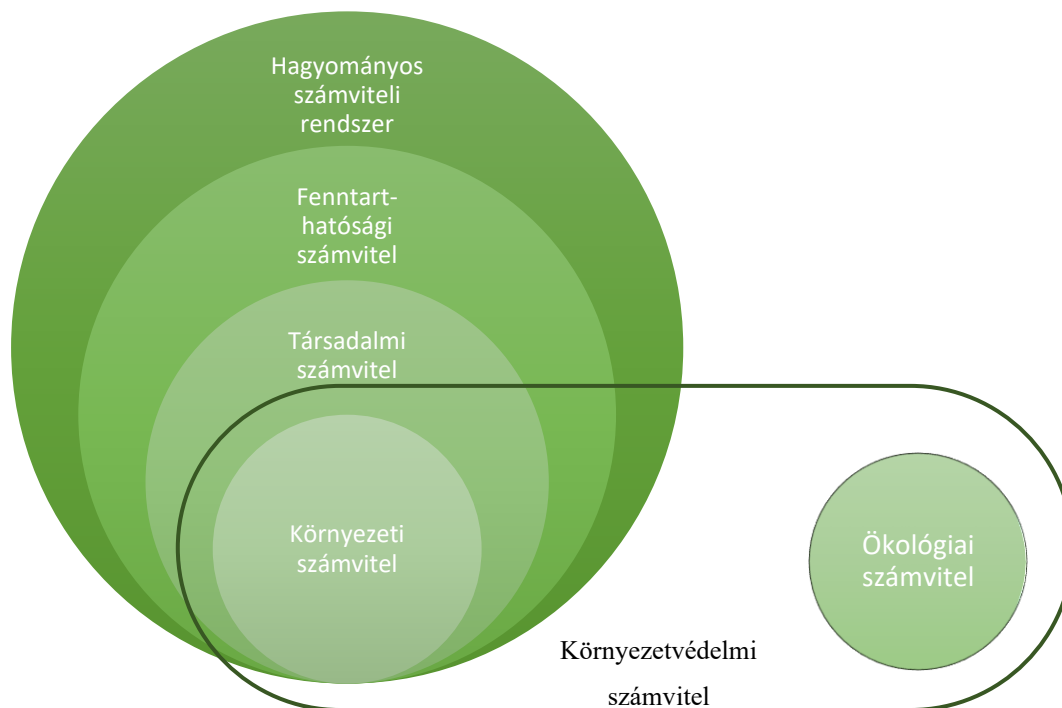
A környezeti számvitel fogalomrendszerét tehát a következő elemek alkotják:

- A *fenntarthatósági számvitel* (sustainability accounting) tekinthető a legbővebb kategóriának, ugyanis ez maga a számviteli rendszernek azon területe, amely méri és elemzi a társadalmi és gazdasági fenntarthatóságot. (Lamberton 2005, Schaltegger–Burritt 2010)
- A *társadalmi számvitel* (social accounting) fő célja a szervezet gazdasági tevékenységének a társadalmi és környezeti hatásait közvetíteni a társadalom felé, így a hangsúlyt a vállalati átláthatóságra helyezi. (Brown et al. 2006)
- A *környezeti számvitel* (environmental accounting) egy adott szervezet és a természeti környezetnek az egymásra gyakorolt hatását, kölcsönhatását vizsgálja, vagyis egy meghatározott gazdasági rendszer környezetvédelmi problémáit vagy a környezetvédelmi tevékenységeinek gazdasági hatásait tartja nyilván, elemzi és foglalja jelentésbe. (Schaltegger–Burritt 2010)
- Az *ökológiai számvitel* ezzel szemben a hagyományos számviteltől függetlenül fejlődik. A gazdasági tevékenységnek a környezeti hatásaival, a természeti környezet állapotának változásával foglalkozik, nyilvántartja, elemzi és közli a környezeti hatásokat, ugyanakkor nem csak pénzügyi mértékegységekben kifejezett adatokat használ. (Pál, 2006)

A *környezetvédelmi számvitel* - vagy más néven *zöld számvitel* - a környezeti és az ökológiai számvitelt foglalja magába, melyen belül két irányzatot különböztetünk meg:

- *halvány zöld* (kevésbé radikális irányzat, amely csupán az általános környezeti információk, a jelentős környezetvédelmi problémák és környezeti kiadások nyilvánosságra hozatalát követeli meg) illetve
- *sötét zöld* (amelyik a fenntartható fejlődés elvét tükrözi, így megköveteli a szervezet tevékenysége által a Föld egészére gyakorolt hatások, a környezetvédelemhez kapcsolható valamennyi ráfordítás és eredmény számbavételét). (Pál, 2006.)

A fentiekben ismertetettek alapján, a három hagyományos számviteli rendszeren belüli fogalom és az ökológiai számvitel kapcsolatrendszerét az 1. számú ábra szemlélteti.

1. ábra: A környezeti számvitel fogalomrendszere

Forrás: Saját szerkesztés Bosnyák-Simon (2021), p 434. alapján

2.2 ZÖLD SZÁMVITEL RÉSZTERÜLETEI

A környezeti számviteli rendszernek alapvetően két része, egysége van:

- a *környezeti pénzügyi számvitel*, mely a környezetvédelem által indukált pénzügyi hatásokat, a környezeti kiadásokat és megtakarításokat mutatja be a pénzügyi jelentések által, illetve
- a *környezeti vezetői számvitel*, amelyik a gazdálkodó egység tevékenységének környezeti hatásait részletezi, hogy hogyan változik a természeti környezet a vállalat működésének következtében. (Pál et al, 2006)

A környezeti számvitel ugyanakkor természetes mértékegységben és pénzben kifejezve is közöl információt, így négy fő területre osztható: a *környezeti pénzügyi számvitelre*, a *környezeti vezetői számvitelre*, valamint a *belső-és külső ökológiai számvitelre*.

2. ábra A környezeti számvitel területei

Forrás: Fitos (2021), p 11

A környezeti számvitelben kizárólag a környezetvédelem és a gazdaság dimenzióival kapcsolatos hatások kerülnek vizsgálatra, így figyelmen kívül hagyva a fenntarthatóság harmadik pillérét, a társadalmat.

A fenntarthatósági számvitel ezzel szemben a környezet és a társadalom által indukált pénzügyi hatásokat, a vállalati tevékenység környezetre és társadalomra kifejtett hatásait, a fenntarthatóság három dimenzióját alkotó gazdasági, társadalmi és környezeti kérdések között fennálló kölcsönhatásokat és kapcsolatokat is bemutatja.

3. A KÖRNYEZETI PÉNZÜGYI SZÁMVITEL GYAKORLATA

A piacokon megjelent a befektetők új típusa, az úgynevezett felelős befektetők (sustainable investors), akik döntéseik meghozatalakor már a vállalat nem pénzügyi teljesítményét is mérlegelik. Emiatt a gazdálkodó egységek – bár egyre szélesebb körben kötelezettek rá – de egyre szélesebb köre készíti el önként a nem pénzügyi jelentését. A beszámolók elkészítéséhez többféle beszámolási standard közül választhatnak a vállalatok, hogy megfeleljen a szabályozásoknak, illetve az érintettek információigényének. (Vukic, Vukic, Calace, 2017)

Kezdetben a nem pénzügyi információk közzététele teljesen önkéntes alapon történt, a változó igényekre reagálva azonban az Európai Unió kiadta a 2014/95/EU-irányelvet, mely bizonyos nagyvállalkozások és vállalatcsoportok részére előírta a beszámoló részeként elkészítendő nem pénzügyi jelentést.

Önkéntes ösztönzőnek számít minden olyan nem jogszabályon alapuló tényező, melyet a gazdálkodó egységek figyelembe vesznek a nem pénzügyi jelentésükben közölt információk körének meghatározásakor. A legismertebb ilyen önkéntes ösztönző az „ENSZ Fenntartható Fejlődési Célok” („ENSZ SDG – Sustainable Development Goals”), mely dokumentum 17 fenntartható fejlődési célt tűz ki, amiket 2030-ra szeretnének megvalósítani. Ezek kialakítása többéves folyamat volt, és több kormányközi egyeztetés után fogadták el, majd 2015-ben hirdették ki.

3. ábra: ENSZ Fenntartható fejlődési célok

Forrás: Alapvető Jogok Biztosának Hivatala (2022)

A hitelminősítő intézetek mintájára a fenntarthatósági jelentéseket értékelő ügynökségek (sustainable rating agencies, ESG rating agencies) jöttek létre (például MSCI), illetve – szintén az értékelést elősegítő – fenntarthatósági indexek jelentek meg, mint például a Dow Jones Sustainability Indexek. (Lippai, Tóth, Rádóczi, 2019.)

De mi is az az ESG? Az ESG (amit gyakran a fenntarthatósággal használnak szinonimaként) az alábbi szavak kezdőbetűiből képződik:

- Environmental, ami a környezeti kritériumokat takarja (például a klímaváltozás, légszennyezés, hulladékkezelés, üvegházhatású gázok kibocsátása)
- Social, ami a társadalmi vonatkozást jelzi, az üzlet és a társadalom közötti kapcsolódást, a vállalatnak a munkavállalók és a környező közösségek életére való hatását jeleníti meg (például: a közegészségügy, oktatás, egyenlőség, egészség, közösségeknek nyújtott támogatások)
- Governance, ami az irányítást, a vállalat igazgatást takarja, megmutatja a társaság működését, a vállalati tevékenységek széles körét (például a vezető testületek összetétele, a munkahelyi kultúra stb.) (BÉT, 2022.)

Az Európai Unió felismerve, hogy egyre nagyobb szerepet nyer a környezetvédelem, illetve nő az igény egy egységes szabályozási rendszerre, amely a környezetet nagyobb mértékben befolyásoló tevékenységeket ellenőrizheti, rangsorolhatja megalkotta 2014-ben az NFRD-t, majd annak újabb, kiegészített „verzióját”, a CSRD-t, mely 2022 novemberében lett elfogadva, és hatására 2023-tól több mint 50 000 európai vállalatnak vált kötelezővé ESG jelentést közzétenni. Az azóta hatályba lépett CSRD értelmében az arra kötelezett vállalatoknak az ESRS jelentéstételi szabványokat kell alkalmaznia jelentésük elkészítésükkor, melyek alkalmazási hatálya a CSRD-ben van meghatározva. (EY, 2023)

Az ESG jelentések felé történő közeledés országunkban is megfigyelhető, így 2024 január 1-én lépett hatályba az ESG-törvény, amellyel részletesebben a későbbiekben foglalkozok.

3.1 ESG-JELENTÉSEK FORMAI MEGJELENÉSE

Az ESG információkra létrehozott keretrendszerek, szabványok heterogén képet alkotnak nemzetközileg, tagállamonként eltérő módon valósulnak meg, mind a közzététel formájában, mind a nem megfelelés szankcionálásának terén. A vállalatok több beszámolóra vonatkozó

szabványt, útmutatót alkalmazhatnak és alkalmaznak a jelentéseik elkészítéséhez (például GRI szabványok, nemzeti szabályok és szabványok, ENSZ fenntartható fejlődési célok). Az ESG-t a nem pénzügyi jellegű teljesítmény mérésére, számontartására használják (környezeti, társadalmi és irányítási pontszámokkal), és egyre szélesebb körben válik elterjedtté. Ezen beszámolók, az azokat készítő vállalatok, országok értékelésére számos minősítő vállalat is létrejött, mint például a Bloomberg, Morningstar Sustainalytics, S&P.

A könyvvizsgáló bevonását tekintve is eltérések figyelhetők meg a nemzetközi szabályozás szintjén. A jelentéstételi kötelezettségeknek nem megfelelése esetén egyes tagállamok speciális szankciókat írnak elő, a hazai számviteli törvény jogkövetkezmény cím alatt szól a törvényben előírt számviteli szabályok megsértéséért való felelősség szabályairól. Azonban egyes vállalatok egyelőre csak látszólag foglalkoznak az említett témakörökkel, ahogy az ESG-témakörökben közzétett információk relevanciája is megkérdőjelezhető bizonyos esetekben. A szabványok és az önkéntes, illetve kötelező szabályozók számának növekedésével párhuzamosan a vállalatok által érvényesítendő elvek száma is emelkedett, azonban a tényleges megvalósulás és a megfelelés minősége nem (ACCA, 2020).

Egyszerű jelentés

- Nem pénzügyi jelentés, ami a társaságnak fontos környezetvédelmi, társadalmi, vállalatirányítási információkat közölnek.
- Nincs összhangban egy ESG szabvánnyal sem.

Szabványosított jelentés

- Nem pénzügyi jelentés, amely valamelyik szabvány követelményeinek megfelelően készült.

Tanúsított/hitelesített jelentés

- Nem pénzügyi jelentés, amelyet egy külső, független harmadik személy tanúsított.

Integrált jelentés

- Olyan jelentés, amely pénzügyi és ESG szempontból is bemutatja a társaság teljesítményét.

4. ábra: Az ESG jelentések tipikus fajtái

Forrás: Saját szerkesztés BÉT, (2022.) p. 27 alapján

A jövő szabványosított ESG jelentési formátuma az integrált jelentés lesz, ahol egyetlen dokumentumban szerepelnek a pénzügyi és nem pénzügyi információk, ami teljesebb és tömörebb összefoglalást biztosít a befektetők számára is. (BÉT, 2022)

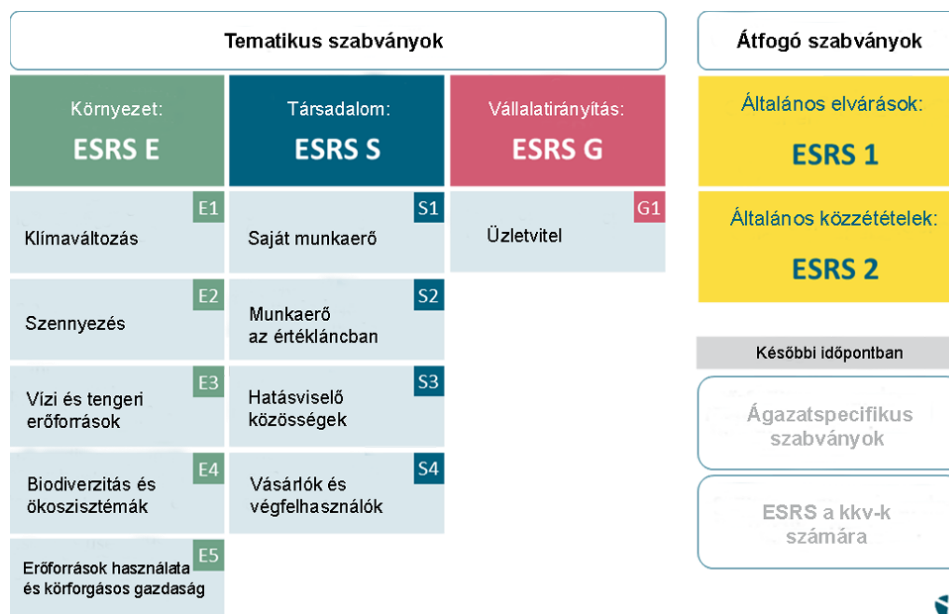
3.2 NEM PÉNZÜGYI BESZÁMOLÁSI SZTENDERDEK, SZABVÁNYOK

Az un. nem pénzügyi beszámolási sztenderdeket a beszámolók egységessé tételének, a vállalatok fenntarthatósági teljesítményének átláthatóságának és összehasonlíthatóságának elősegítésére hozták létre, melyek a befektetők, szabályozók és egyéb érdekelt felek számára is segítséget nyújtanak a fenntarthatósági kockázatok és lehetőségek megértésében. A számos szabvány és keretrendszer közül a legszélesebb körben használt nem pénzügyi beszámolási sztenderdek a következők:

- A *GRI* (Global Reporting Initiative, létrehozták: 1997), ami a jelentési standard (KPMG 2017), segít átlátható módon bemutatni a fenntarthatósággal kapcsolatos témákat (például a klímaváltozás) a gazdasági, társadalmi és környezeti hatások mellett.
- Az *SASB* (Sustainability Accounting Standards Board, alapítva: 2011) amely leginkább az USA-ban elterjedt ipárgspecifikus közzétételi sztenderdekkel könnyíti meg a vállalatok és a befektetők közötti kommunikációt.
- Az *IR* (Integrated Report) célja, hogy átfogó képet nyújtson a vállalat értékteremtéséről, kombinálva a pénzügyi és nem pénzügyi információkat. A szabályozók, befektetők, vállalatok, standardkészítők, a számviteli szakma, az akadémiai szektor és az NGO-k koalíciója, amely integrált jelentéstételt és gondolkodást hoz létre. (Lippai, Tóth, Rádóczi, 2019.)
- Az *ISO 26000* nem egy hagyományos jelentési standard, hanem egy útmutató a társadalmi felelősségvállalás megvalósításához, ugyanakkor irányelveket nyújt a vállalatok számára, hogy hogyan integrálják a társadalmi felelősségvállalást a működésükbe.

3.3 MIT HOZ A JÖVŐ? – ESRS

A korábban említett ESRS-szabványok az EU-n belüli fenntarthatósági jelentéstételi szabványokat jelentik, melyek alkalmazása kötelező CSRD irányelvben meghatározott jelentésre kötelezett cégeknek. Jelentős mérföldkőnek tekinthető az Európai Bizottság 12 szabványból álló első sorozatának elfogadása, mely két általános szabványt és tíz tematikus szabványt tartalmaz, melyek témaköreit a 5. ábra szemlélteti.

5. ábra: A 12 ESRS szabvány

Forrás: EY 2023

A szabványok a vállalatok fenntartható gyakorlatának és átláthatóságának előmozdítását, valamint a vállalatok fenntarthatósági teljesítményének összehasonlíthatóságát célozzák. Az ESRS az Európai Unió mintegy 50.000 uniós székhelyű vállalatán kívül még számos külföldi vállalatot is érint, melyek üzleti tevékenységük nagy részét az EU határain belül végzik.

A szabványcsomag célja a vállalati fenntarthatósági jelentések hatáskörének és minőségének a javítása, illetve a fenntartható fejlődés előmozdítása az átláthatóságon keresztül. Azt kívánja elősegíteni, hogy az érdekelt felek, így a befektetők, partnercégek, beszállítók és a társadalom további szereplői jobb rálátással rendelkezzenek a vállalatok üzleti gyakorlatára.

Ennek eléréséhez a szabványcsomag megköveteli a vállalatoktól, hogy részletesen foglalkozzanak fenntarthatósági teljesítményükkel, illetve adott esetben az ellátási láncra is kiterjedően, valamint termékeik életciklusának végéig.

Másrészt az ESRS-nek megfelelő adatokat már nem különálló dokumentumként, hanem az éves jelentéseik részeként kell közzétennie a vállalatoknak, ugyanis a fenntarthatósági intézkedésekről szóló adatok egyre inkább az éves jelentések részévé váltak. Emellett a nem pénzügyi információkat is független auditorokkal kell majd hitelesíttetni, ehhez pedig a vállalatoknak be kell tudni mutatni, hogy hogyan gyűjtöttek össze bizonyos ESG adatokat és a számukra releváns teljesítménymutatókat.

Így az ESRS szerinti fenntarthatósági jelentéstétel a jelentés tartalmának magasabb minőségét és összehasonlíthatóságát eredményezheti a jövőben, azonban hatása nem korlátozódik a jelentéstételi követelményekre, a vállalatoknak azt is közzé kell tenniük, hogy javult-e fenntarthatósági teljesítményük és továbbfejlesztették-e fenntarthatósági irányítási rendszereiket. Melynek célja, hogy felgyorsuljon a fenntartható gazdasági rendszer irányába történő elmozdulás.

A CSRD azt is meghatározza, hogy mely vállalatokat és mikortól érintik az új előírások, melyek lépcsőzetesen lépnek hatályba, így átmeneti időszakokat (phase-in) is biztosítva a vállalatok számára a teljes körű jelentéstétel kötelezővé válása előtt. Jelenleg az ESRS szabványok első sorozata az Európai Parlament és a Tanács vizsgálata alatt áll, ezt követően teszik közzé az ESRS-eket az EU Hivatalos Lapjában.

Az ESRS-mérőszámok, a jelentéstartalom és az eljárások nagy része már meglévő szabványokon és kereteken alapul, mint például GRI, SASB, TCFD – Task Force on Climate-Related Financial Disclosures, CDP – Carbon Disclosure Project. Ennek következményeképp bizonyos területei átfedésben állnak ezekkel, a jelenleg használt szabványokkal, így azok a vállalatok, akik ezekkel a szabványokkal és keretrendszerekkel már dolgoznak egyértelmű előnyökkel rendelkeznek majd az ESRS-jelentéskészítés folyamatában. (EY, 2023)

3.4 MAGYAR SZABÁLYOZÁS

3.4.1 A számviteli törvény

2022. december 14-én került kihirdetésre 2022/2464/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv, amely az 537/2014/EU rendeletnek, a 2004/109/EK irányelvnek, a 2006/43/EK irányelvnek és a 2013/34/EU irányelvnek a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolás tekintetében történő módosításáról szól. Az irányelv célja a Taxonómia rendelet szerinti beszámolási követelmények és a vállalati fenntarthatósági jelentéstételi követelmények közötti összhang biztosítása, ezért:

- valamennyi nagyvállalatnak, valamint
- valamennyi, a szabályozott piacon (tőzsdén) jegyzett kis- és középvállalkozásnak

jelentést kell készítenie – 2024. január 1-én vagy azt követően kezdődő üzleti évekre – olyan fenntarthatósági kérdésekről, mint a környezeti, a társadalmi kérdések, az emberi jogok és az irányítási tényezők. Az irányelv általános európai uniós szintű könyvvizsgálói (bizonyossági) követelményt is bevezet a fenntarthatósági jelentéstételi információkra vonatkozóan, ugyanis a

fenntarthatósági jelentésről az éves beszámolóhoz hasonlóan a jog szerinti könyvvizsgálónak vagy a jog szerinti könyvvizsgálótól eltérő másik könyvvizsgálónak kell véleményt kiadnia.

A Számviteli törvény 95/E. § előírja azon gazdálkodók körét, akiknek kötelező készíteni Fenntarthatósági jelentést. Mivel az Európai Unió bevezeti a gazdaság működésébe az úgynevezett ESG (Environmental, Social, Governance) szempontrendszert – annak érdekében, hogy az egyes gazdálkodó szervezetek tevékenysége a fenntarthatóság és az egységes vállalati felelősségvállalás tekintetében objektíven vizsgálható legyen – a magyar jogalkotói szándék is megteremti az alapot a nemzeti ESG-keretrendszerről szóló törvénnyel annak az elköteleződésnek a magyar gazdaság működésében, hogy örökségünket, egyedülálló nyelvünket, a magyar kultúrát, a magyarországi nemzetiségek nyelvét és kultúráját, a Kárpát-medence természet adta és ember alkotta értékeit ápoljuk és megóvjuk. Felelősséget viselünk utódainkért, ezért anyagi, szellemi és természeti erőforrásaink gondos használatával védelmezzük az utánunk jövő nemzedékek életfeltételeit.

„(1) Az a vállalkozó,

a) amelynél az üzleti évet megelőző két – egymást követő – üzleti évben a mérleg fordulónapján a következő három mutatóérték közül bármelyik kettő meghaladta az alábbi határértéket:

aa) a mérlegfőösszeg a 10 000 millió forintot,

ab) az éves nettó árbevétel a 20 000 millió forintot,

ac) az üzleti évben átlagosan foglalkoztatottak száma a 250 főt, vagy

b) amely olyan, mikrogazdálkodónak nem minősülő vállalkozó, amelynek átruházható értékpapírjait az Európai Gazdasági Térség valamely államának szabályozott piacán kereskedésre befogadták, üzleti jelentésének részeként, a fenntarthatósági jelentésében feltünteti a működése fenntarthatósági kérdésekre gyakorolt hatásainak megértéséhez szükséges információkat, valamint az annak megértéséhez szükséges információkat, hogy a fenntarthatósági kérdések hogyan befolyásolják a vállalkozó fejlődését, teljesítményét és helyzetét.”

A törvény rögzíti, hogy a fenntarthatósági jelentést – a fenntarthatósági beszámolási standardoknak megfelelően – az üzleti jelentésben egyértelműen azonosítható módon, az üzleti jelentés egy külön szakaszában kell szerepeltetni.

A fenntarthatósági jelentésnek az alábbiakat kell tartalmaznia:

1. a vállalkozó üzleti modelljének és stratégiájának rövid leírása:

- fenntarthatósági kérdésekkel kapcsolatos kockázatok tekintetében fennálló reziliencia;
- fenntarthatósági kérdésekhez kapcsolódó lehetőségek;

- tervek, beleértve a végrehajtási intézkedések és a kapcsolódó pénzügyi és beruházási tervek, hogy üzleti modell és stratégia összeegyeztethető legyen a fenntartható gazdaságra való áttéréssel és a globális felmelegedés 1,5 °C-ra való korlátozásával, összhangban a klímasemlegesség 2050-ig történő elérésére irányuló célkitűzéssel;
 - érdekelt felek érdekei és a működés fenntarthatósági kérdésekre gyakorolt hatásai;
 - a stratégia végrehajtása a fenntarthatósági kérdések tekintetében;
2. fenntarthatósági kérdésekkel kapcsolatos, határidőhöz kötött célok ismertetése:
 - legalább 2030-ra és 2050-re vonatkozó abszolút üvegházhatású gáz kibocsátás-csökkentési célértékeket,
 - e célok elérése felé tett előrehaladás ismertetése, valamint
 - egy nyilatkozatot arról, hogy a vállalkozó környezetvédelmi tényezőkkel kapcsolatos céljai meggyőző tudományos bizonyítékokon alapulnak-e;
 3. ügyviteli, ügyvezető szervek és felügyelő testületek fenntarthatósági kérdésekkel kapcsolatos szerepének ismertetése, valamint az említett szerep betöltéséhez szükséges szakértelmük és készségeik vagy az ilyen szakértelemhez és készségekhez való hozzáférésük;
 4. fenntarthatósági kérdésekkel kapcsolatos politikák ismertetése;
 5. fenntarthatósági kérdésekhez kapcsolódó, az ügyviteli, ügyvezető szervek és felügyelő testületek tagjainak kínált ösztönző rendszerek meglétére vonatkozó információk;
 6. a vállalkozó által a fenntarthatósági kérdések tekintetében és adott esetben az egyéb, vállalkozásokra vonatkozó, az átvilágítási eljárás lefolytatásával kapcsolatos uniós követelményekkel összhangban végrehajtott átvilágítási eljárás;
 7. a vállalkozó saját műveleteivel és értékláncával – beleértve termékeit és szolgáltatásait, üzleti kapcsolatait és ellátási láncát – összefüggő főbb tényleges vagy lehetséges káros hatások, az ezen hatások azonosítását és nyomon követését célzó intézkedések, valamint más olyan káros hatások, amelyeket a vállalkozó az egyéb, vállalkozásokra vonatkozó, az átvilágítási eljárás lefolytatásával kapcsolatos uniós követelmények alapján köteles azonosítani;
 8. a tényleges vagy lehetséges káros hatások megelőzése, mérséklése, orvoslása vagy megszüntetése érdekében hozott intézkedések és azok eredményei;
 9. a fenntarthatósági kérdésekkel kapcsolatos főbb kockázatok leírása, beleértve az ezekről való főbb függés leírását, és ezen kockázatok kezelésének módját; valamint
 10. a lényeges mutatók.

A fenntarthatósági jelentésnek adott esetben tartalmaznia kell a rövid, közép- és hosszú távú időhorizontokra vonatkozó információkat.

Annak következtében, hogy a fenntarthatósági jelentésnek tartalmaznia kell a vállalkozó saját műveleteire és értékláncára vonatkozó információkat, beleértve termékeit és szolgáltatásait, üzleti kapcsolatait és ellátási láncát a vállalkozások sokkal szélesebb körét érinti az új szabályozás. Átmeneti szabályként, a fenntarthatósági jelentési kötelezettség első három évében és abban az esetben, ha az értékláncára vonatkozóan nem áll rendelkezésre minden szükséges információ, a vállalkozónak ismertetnie kell az értékláncára vonatkozó szükséges információk megszerzése érdekében tett erőfeszítéseket, annak okait, hogy miért nem lehetett minden szükséges információt beszerezni, valamint az összes szükséges információ jövőbeli beszerzésére vonatkozó terveit.

Az az előzőekben ismertetett értékhatár alatti vállalkozó, amelynek:

- átruházható értékpapírjait az Európai Gazdasági Térség valamely államának szabályozott piacán kereskedésre befogadták, valamint
- az 575/2013/EU rendelet 4. cikke (1) bekezdésének 145. pontjában meghatározott kis méretű és nem összetett intézmények,
- a 2009/138/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 13. cikk 2. pontjában meghatározott zárt biztosítók és
- az irányelv 13. cikk 5. pontjában meghatározott zárt viszontbiztosítók

az általános szabályoktól eltérően fenntarthatósági jelentésüket – a kis- és középvállalkozásokra vonatkozó fenntarthatósági beszámolási standardoknak megfelelően – a következő információkra korlátozhatják:

1. üzleti modell, stratégia rövid leírása;
2. fenntarthatósági kérdésekkel kapcsolatos politikák ismertetése;
3. a működés főbb tényleges vagy lehetséges káros hatásai a fenntarthatósági kérdések tekintetében, valamint az ezek azonosítása, nyomon követése, megelőzése, mérséklése vagy orvosolása érdekében hozott intézkedések;
4. a fenntarthatósági kérdésekkel kapcsolatos főbb kockázatok, valamint az, hogy a vállalkozó hogyan kezeli ezeket a kockázatokat; valamint
5. a kulcsfontosságú mutatók.

3.4.2 Az ESG törvény

A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény módosítása mellett 2024. január 1-jén hatályba lépett az ESG törvény (a fenntartható finanszírozás és az egységes vállalati felelősségvállalás ösztönzését szolgáló környezettudatos, társadalmi és szociális szempontokat is figyelembe vevő, vállalati társadalmi felelősségvállalás szabályairól és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról szóló 2023. évi CVIII. törvény) is, amely a terület első átfogó magyar szabályozása. Az egységes szabályozás megoldotta azt a problémát, hogy a különböző időpontban hatályba lépő EU-s és nemzeti jogforrásokból kellett összeválogatni az érintett vállalatok teendőit és kötelezettségeit.

„1.§ (1) E törvény hatálya kiterjed arra a Magyarország területén székhellyel rendelkező

a) közérdeklődésre számot tartó gazdálkodónak minősülő nagyvállalkozásra, amelynél az üzleti évet megelőző üzleti évben a mérleg fordulónapján a következő három mutatóérték közül bármelyik kettő meghaladta a következő határértéket:

aa) a mérlegfőösszeg a 10 000 millió forintot,

ab) az éves nettó árbevétel a 20 000 millió forintot,

ac) az átlagosan foglalkoztatottak száma az 500 főt;

b) nagyvállalkozásra, amelynél az üzleti évet megelőző üzleti évben a mérleg fordulónapján a következő három mutatóérték közül bármelyik kettő meghaladta a következő határértéket:

ba) a mérlegfőösszeg a 10 000 millió forintot,

bb) az éves nettó árbevétel a 20 000 millió forintot,

bc) az átlagosan foglalkoztatottak száma a 250 főt; és

c) közérdeklődésre számot tartó gazdálkodónak minősülő kis- és középvállalkozásra.

(a továbbiakban együtt: vállalkozás).”

Az ESG törvény határértékeit a számviteli törvényhez hasonlóan kell alkalmazni, azaz az előző üzleti éves számai közül legalább kettőnek kell meghaladnia a törvényben meghatározott fenti határértékeket, hogy az adott nagyvállalkozás a törvény hatálya alá tartozzon. Azonban határértéktől függetlenül a törvény hatálya alá tartoznak a közérdeklődésre számot tartó gazdálkodónak minősülő kis- és középvállalkozások. A törvény hatálya kiterjed továbbá az ESG piacon dolgozó szolgáltatókra is, azaz alkalmazandó az ESG tanúsítók, az ESG minősítők, de az ESG szoftvereket gyártó és forgalmazó vállalatokra is. Ezek ismét alátámasztják azt az állítást, hogy az új szabályozás nem csupán az óriáscégeket érinti. Az érintett vállalkozások többek között kötelesek

- működésük során vizsgálni és kezelni működésüknek társadalmi és környezeti hatásait és megelőzni, minimálisra csökkenteni, illetve megszüntetni a társadalmi felelősségvállalási vagy környezeti kockázatokat.
- évente (felmenő rendszerben) ESG beszámolót készíteni és azt közzétenni, a bevezetés ütemezését az 1.számú táblázat tartalmazza.

1. táblázat: Az ESG törvény által előírt kötelezettség hatályba lépésének ütemezése

Vállalkozás típusa	Tevékenysége tekintetében alkalmazza	Első ESG beszámolót elkészíti és közzéteszi
1. § (1) bekezdés a) pontja szerinti vállalkozás	2024. üzleti év	2025
1. § (1) bekezdés b) pontja szerinti vállalkozás	2025. üzleti év	2026
1. § (1) bekezdés c) pontja szerinti vállalkozás	2026. üzleti év	2027

Forrás: saját szerkesztés

Az ESG adatszolgáltatási kötelezettség megszegése miatti pénzbírság – ami akár milliós is lehet – azonban csak 2026. január 1-től lesz kiszabható. Abból, hogy az ESG törvény egy keretjellegű szabályozás következik, hogy a konkrét részletszabályok:

- kormányrendeletekben,
- miniszteri rendeletekben, valamint
- a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága (SZTFH – ez a szervezet látja majd el a felügyeleti feladatokat) elnökének rendeleteiben

várhatóak. (Weidinger, 2024)

4. KÖRNYEZETI SZÁMVITEL GYAKORLATÁNAK PRIMER VIZSGÁLATA

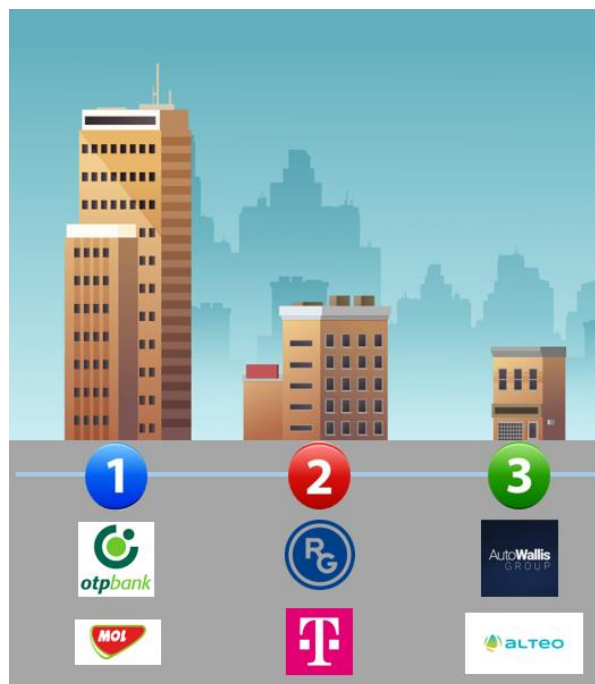
A következő fejezetben primer kutatásomban a Budapesti Értéktőzsdén jegyzett vállalatokat hasonlítok össze fenntarthatósági jelentésükön keresztül.

4.1 VIZSGÁLT VÁLLALATOK

Kutatásomban Budapesti Értéktőzsdén jegyzett vállalatok ESG jelentéseit hasonlítom össze. Ehhez megvizsgáltam, hogy melyek azok a vállalatok, amik rendelkeznek 2021-2023-as Fenntarthatósági jelentéssel, így hat Nyrt-re szűkült a lista. A hat vállalat: ALTEO Energiaszolgáltató Nyrt., AutoWallis Nyrt., MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt., OTP Bank Nyrt., Richter Gedeon Nyrt., Magyar Telekom Nyrt.

Mind a hat vállalat a GRI (Global Reporting Initiative Universal Standards 2021) szabványok iránymutatását használta ESG jelentésük elkészítéséhez. A hat vállalatból ugyanakkor az Alteo, MOL és OTP integrált jelentésként tette közzé a beszámolót.

A vizsgált jelentések így alapjaiban, nagy szerkezeti egységeiben egymásnak megfeleltethetőek az azonos szabvány használatának következtében.

6. ábra: A mintába került cégek pénzügyi adatok alapján beosztott klaszterei

Forrás: Saját szerkesztés

A közzétett beszámolók alapján megvizsgáltam a társaságok főbb pénzügyi adatait (értékesítés nettó árbevétele/bevétele, mérlegfőösszeg stb.), mely alapján három klaszterbe soroltam a vállalatokat:

1. MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt., OTP Bank Nyrt.,
2. Richter Gedeon Nyrt., Magyar Telekom Nyrt.
3. ALTEO Energiaszolgáltató Nyrt., AutoWallis Nyrt.,

4.1.1 ALTEO Energiaszolgáltató Nyrt.

Az ALTEO Energiaszolgáltató Nyrt. fő tevékenységének a mérnöki tevékenységet és műszaki tanácsadást jelölte meg. Üzleti tevékenységét három alappillérre építi: a megújuló és a földgáz-energiahordozókon alapuló energiatermelésre, az energiakereskedelemre és a vállalatok számára nyújtott, személyre szabott energetikai szolgáltatásokra, fejlesztésekre.

A cég jelentésének elkészítéséhez priorizálja az öt foglalkoztató lényeges témákat, azonban az érintettek véleményét figyelembe véve határozza meg fő fenntarthatósági céljait, így például a felelős fogyasztás és termelés, a megfizethető és tiszta energia megteremtése, illetve célja a megújuló energiaforrások arányának növelése az energiaellátásban, a szén-dioxid-kibocsátás csökkentése és az energiahatékonyság növelése is.

Az ALTEO fenntarthatósági jelentéseiben hangsúlyozza a zöld energiatermelés fontosságát és az ehhez kapcsolódó innovációkat. A vállalat számos projektet indított a megújuló energiaforrások bővítése érdekében, beleértve új naperőművek és szélenergiatermelők építését, valamint a meglévő létesítmények fejlesztését. Ezen kívül az ALTEO kiemelten foglalkozik az energiahatékonysági projektek megvalósításával, amelyek célja az energiafelhasználás optimalizálása és a hulladékkibocsátás minimalizálása.

A társadalmi felelősségvállalás szintén fontos szerepet játszik az ALTEO stratégiájában, aktívan támogat helyi közösségeket, oktatási és szociális programokat, valamint elősegíti a munkahelyi sokszínűséget és a munkavállalói jólétet. Célja, hogy hosszú távon is fenntartható és felelős módon működjön, miközben hozzájárul az energiaipar zöldebb és hatékonyabb jövőjéhez. (<https://alteo.hu/>)

4.1.2 AutoWallis Nyrt

Az AutoWallis Nyrt. egy magyarországi székhelyű vállalat, amely az autóiparban tevékenykedik, és a Budapesti Értéktőzsdén jegyzett társaság. A vállalat elsősorban autókereskedéssel és autószolgáltatásokkal foglalkozik, kínálatában több neves nemzetközi autómárka megtalálható, beleértve a BMW, Jaguar, Land Rover, és SsangYong márkákat is. Az AutoWallis Nyrt. tevékenysége kiterjed az új és használt autók értékesítésére, szervizszolgáltatások nyújtására, valamint autóalkatrészek forgalmazására is.

A vállalat nagy hangsúlyt fektet a fenntarthatóságra és a környezetvédelemre. Fenntarthatósági jelentéseikben részletesen bemutatják környezeti lábnyomuk csökkentésére tett erőfeszítéseiket, beleértve az energiahatékonyság növelését, a hulladékkezelés javítását és az elektromos járművek népszerűsítését. Az AutoWallis célja, hogy hozzájáruljon a zöldebb jövőhöz, és példát mutasson az autóipar többi szereplőjének a fenntartható üzleti gyakorlatok terén. A vállalat elkötelezett amellett, hogy felelős vállalati polgárként működjön, és rendszeresen frissíti fenntarthatósági céljait és eredményeit. (<https://autowallis.com/>)

4.1.3 MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt

A MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. egy vezető közép-európai integrált olaj- és gázipari vállalat, amely számos országban jelen van. A MOL tevékenységi köre kiterjed a kőolaj- és földgázkutatásra, kitermelésre, finomításra, valamint a kőolajtermékek forgalmazására. A vállalat kiterjedt töltőállomás-hálózattal rendelkezik, és különböző petrokémiai termékek gyártásával is foglalkozik.

A fenntarthatóság a MOL stratégiájának központi eleme, elkötelezett a környezetvédelem mellett, és folyamatosan dolgozik azon, hogy csökkentse ökológiai lábnyomát. Ennek érdekében számos kezdeményezést indított, például az energiahatékonyság növelésére, a megújuló energiaforrások használatának bővítésére és a szén-dioxid-kibocsátás csökkentésére.

A fenntarthatósági jelentéseikben részletezik azokat az erőfeszítéseiket, amelyeket a környezeti hatások minimalizálása érdekében tesznek, például a vízfelhasználás optimalizálását és a hulladékgazdálkodás javítását. Emellett a MOL nagy hangsúlyt fektet a társadalmi felelősségvállalásra is, beleértve a helyi közösségek támogatását és a munkahelyi biztonság javítását. A vállalat célja, hogy hosszú távon is fenntartható és felelős működést biztosítson, miközben hozzájárul a globális klímavédelmi célok eléréséhez. (<https://mol.hu/>)

4.1.4 OTP Bank Nyrt

Az OTP Bank Nyrt. Magyarország legnagyobb és egyik legjelentősebb pénzintézete, amely közép- és kelet európai régió számos országában jelen van. Az OTP Bank széleskörű pénzügyi szolgáltatásokat nyújt, beleértve a lakossági és vállalati banki szolgáltatásokat, befektetési és vagyonkezelési szolgáltatásokat, valamint biztosítási termékeket. Az OTP Bank széles hálózattal rendelkezik, beleértve a bankfiókokat, ATM-eket és digitális banki megoldásokat is.

A fenntarthatóság és a társadalmi felelősségvállalás az OTP Bank stratégiájának fontos elemei, elkötelezett a környezetvédelem mellett, és különböző kezdeményezéseket indít a széndioxid-kibocsátás csökkentése, az energiahatékonyság növelése és a zöld pénzügyi termékek fejlesztése érdekében.

A fenntarthatósági jelentéseikben részletesen bemutatják azokat az intézkedéseket, amelyeket a környezeti hatások minimalizálása érdekében tesznek, például a papírhasználat csökkentése és a digitális szolgáltatások fejlesztése révén. Emellett az OTP Bank nagy hangsúlyt fektet a társadalmi felelősségvállalásra is, beleértve a helyi közösségek támogatását, az oktatási programok finanszírozását és a munkahelyi sokszínűség előmozdítását. Az OTP Bank célja, hogy fenntartható módon működjön, miközben hozzájárul a gazdasági fejlődéshez és a társadalmi jóléthez. (<https://www.otpbank.hu>)

4.1.5 Richter Gedeon Nyrt

A Richter Gedeon Nyrt. egy vezető magyarországi gyógyszeripari vállalat, amely nemzetközileg is elismert. A cég tevékenységi köre kiterjed a gyógyszerkutatásra, fejlesztésre, gyártásra és forgalmazásra. A Richter Gedeon széles termékportfólióval rendelkezik, amely magában foglalja a vényköteles gyógyszereket, a vény nélkül kapható készítményeket és a biotechnológiai termékeket. Kiemelt területei közé tartozik a nőgyógyászat, a központi idegrendszeri betegségek kezelése és a bioszimiláris gyógyszerek fejlesztése.

A fenntarthatóság a Richter Gedeon üzleti stratégiájának fontos része, fontos számára a környezetvédelem és folyamatosan dolgozik az ökológiai lábnyomának csökkentésén. Ezen törekvések közé tartozik az energiafelhasználás optimalizálása, a hulladékkezelési gyakorlatok javítása és a vízfelhasználás csökkentése.

A Richter Gedeon fenntarthatósági jelentéseiben hangsúlyt helyez a környezetvédelmi intézkedésekre, például az energiahatékony technológiák bevezetésére és a megújuló energiaforrások használatának növelésére. Emellett a vállalat nagy figyelmet fordít a társadalmi

felelősségvállalásra is, beleértve a helyi közösségek támogatását, az oktatási és egészségügyi programok finanszírozását, valamint a munkavállalók jólétének és biztonságának biztosítását. A Richter Gedeon célja, hogy hosszú távon is fenntartható és felelős módon működjön, miközben hozzájárul az egészségügyi ellátás színvonalának emeléséhez és a társadalmi jóléthez. (<https://www.gedeonrichter.com/hu-hu>)

4.1.6 Magyar Telekom Nyrt

A Magyar Telekom Nyrt. Magyarország egyik legnagyobb telekommunikációs vállalata, amely széleskörű szolgáltatásokat nyújt mind a lakossági, mind az üzleti ügyfelek számára. A vállalat tevékenységi köre kiterjed a vezetékes és mobiltelefon-szolgáltatásokra, internet- és televíziós szolgáltatásokra, valamint informatikai és hálózati megoldásokra. A Magyar Telekom széles hálózattal és fejlett technológiai infrastruktúrával rendelkezik, amelyek révén magas színvonalú és megbízható szolgáltatásokat nyújt ügyfeleinek.

A fenntarthatóság a Magyar Telekom stratégiájának központi eleme, elkötelezett a környezetvédelem mellett, és számos intézkedést tett a szén-dioxid-kibocsátás csökkentése, az energiahatékonyság növelése és a megújuló energiaforrások használata érdekében.

A fenntarthatósági jelentéseikben kiemelik azokat az erőfeszítéseiket, amelyekkel hozzájárulnak a zöldebb jövőhöz, például a digitális szolgáltatások fejlesztése révén, amelyek csökkentik a papírhasználatot és a fizikai utazások szükségességét. Emellett a Magyar Telekom nagy hangsúlyt fektet a társadalmi felelősségvállalásra is, beleértve a digitális írástudás előmozdítását, az oktatási programok támogatását és a munkahelyi sokszínűség elősegítését.

Célja, hogy fenntartható és felelős módon működjön, miközben hozzájárul a digitális társadalom fejlődéséhez és a környezetvédelemhez. A vállalat folyamatosan frissíti fenntarthatósági céljait, és elkötelezett amellett, hogy példát mutasson a telekommunikációs iparág többi szereplőjének is. (<https://www.telekom.hu/>)

4.2 A TÁRSASÁGOK ÁLTAL KÉSZÍTETT JELENTÉSEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

A kutatásom célkitűzése a nem-pénzügyi beszámolási gyakorlatnak a vizsgálata. Ehhez a mintámba olyan Budapesti Értéktőzsdén jegyzett vállalatokat választottam ki, melyek rendelkeznek az utóbbi 3 évre (2021-2023) vonatkozó fenntarthatósági jelentéssel, így hat Nyrt-t hasonlítok össze. A kiválasztott vállalatok nem-pénzügyi beszámolóit tartalomelemzéssel vetettem össze, melyhez, mint elemzési szempont, a környezeti (E), a társadalmi (S) és a vállalatirányítási (G) dimenziók kerültek felhasználásra. Ehhez az ESG egyes dimenzióinál kulcsszavakat határoztam meg, melyek alapján a későbbiekben a jelentéseket vizsgáltam, ezeket a 2. táblázat foglalja össze.

2. táblázat: ESG vizsgálata során felhasznált kulcsszavak

ENVIRONMENT	
	Emisszió
	Környezetszennyezés
	Klímaváltozás
	Hulladék
	Vízfelhasználás
SOCIAL	
	Egészség
	Képzés
	Emberi jogok
	Helyi közösség
	Biztonság
GOVERNANCE	
	CSR/CSRD
	Etika
	ISO
	Korrupció
	Vesztegetés

Forrás: saját szerkesztés, Kulcsár, 2023 alapján

A tartalomelemzést a meghatározott kulcsszavak felhasználásával végeztem el, majd az előfordulási gyakoriságukat összegeztem. Az így kapott eredményeket rangsoroltam ezután egy felállított pontozási rendszerrel, egy 0-tól 3-ig terjedő skálán. Ezáltal kiderült az is, melyek azok a dimenziói az ESG-nek, melyek nagyobb hangsúlyt kapnak az egyes vállalatok beszámolóiban. A pontokat az egyes szempontokhoz az adott kulcsszó előfordulási gyakorisága alapján rendelttem hozzá, így a nagyobb előfordulási gyakorisággal rendelkező kulcsszavak magasabb pontot kaptak.

A pontozások mellett a jelentések terjedelmének, ezáltal részletezettségének alakulását is vizsgáltam a tendenciák megállapításához, illetve a hipotéziseim alátámasztásához.

Kutatásom elvégzéséhez tehát tartalomelemzést alkalmazok, melynek egyik előnye, hogy az adatfelvétel és az elemzés nem hat az adatokra magukra (mint pl. egy interjúnál a kérdező személye), vagyis beavatkozásmentes technika. Ezen kívül a strukturálatlan anyagokat is jól tudja kezelni, így megőrizve a „forrás” eredeti struktúráját, illetve képes nagy mennyiségű adat feldolgozására is. (Krippendorff 2004) Emellett fontos jellemzője a rugalmasság, így a módszertani felépítéshez, a kutatási kérdésekhez és a következtetések típusaihoz alakítható, valamint kvantitatív és kvalitatív megközelítéssel egyaránt alkalmazható (Harwood – Garry 2003).

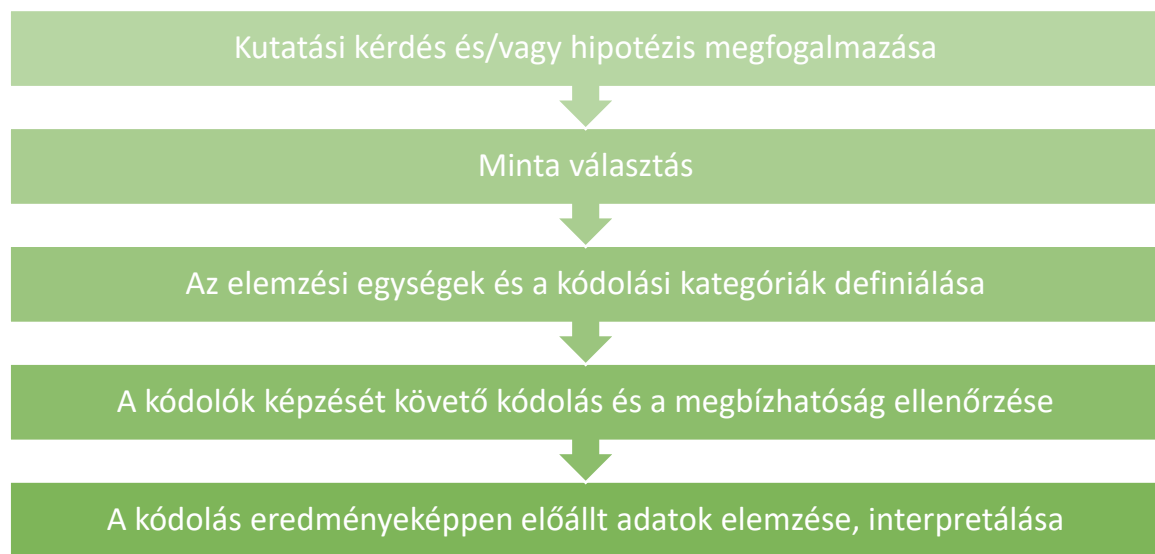
A tartalomelemzés révén a szövegeken túlmutató jelenségekre vonatkozóan is tudunk érvényes következtetéseket megfogalmazni, ami hozzásegíthet minket nehezen megragadható jelenségek vizsgálatához is, mint például a vállalatoknak a fenntartható működésről alkotott és kommunikált képe, illetve ezek elrendeződése iparági vagy méretbeli különbségek mentén.

Ugyanakkor a tartalomelemzés kontextus-érzékeny módszer, ezért az eredmények interpretálásakor mindig szem előtt kell tartani a vizsgált szövegek környezetét, ugyanis a szövegek jelentése mindig az adott kontextushoz kötött, nem értelmezhető és elemezhető azoktól függetlenül, ahogy szem előtt kell tartani a módszertani és a szövegek forrásából fakadó jellegzetességeket is (Krippendorff 2004).

A tartalom elemzés Klaus Krippendorff definíciója alapján „egy olyan kutatási technika, amely szövegekből (és egyéb, jelentéssel bíró alapanyagokból) megismételhető és érvényes következtetéseket von le azok használatának kontextusára vonatkozóan” (Krippendorff 2004). A definícióból adódnak a főbb jellegzetességei a módszertannak:

- Komplex kutatási technika: amely komoly elméleti és módszertani kidolgozottsággal, és ehhez kapcsolódó eljárásrenddel, valamint adatelemzéssel rendelkezik.
- Szövegekkel dolgozik: az elemzési egységek és adatok, amiket feldolgoz, különböző hosszúságú és típusú szövegek és szöveg részletek (illetve a legújabb megközelítések szerint lehetnek például videók, képek, ikonok is). Ennek következtében a tartalomelemzés a kvalitatív és kvantitatív módszerek határán áll, ugyanis a szövegek önmagukban kvalitatív jelleggel bírnak még ha adatokká, számokká is fordítják azokat, a kódolás folyamata akkor is kvalitatív alapanyagok értelmezésével és értékelésével történik (Krippendorff 2004).

- A kontextusra vonatkozó következtetéseket von le: nem a szöveg belső jegyeinek feltárására irányul, hanem ezek vizsgálata révén az azt körbevevő kontextus sajátosságait vizsgálja. A szövegek szisztematikus feldolgozása révén kapunk válaszokat a szövegen túlmutató jelenségekkel kapcsolatos kérdéseinkre. (Géring, 2014.)

7. ábra: A tartalom elemzés kivitelezésének lépései

Forrás: Saját szerkesztés, Herring 2010 alapján

A kódolt és az ellenőrzés során „megtisztított” adatokból álló adathalmaz képezi az elemzés és értelmezés alapját. A kódolás eredményeképpen kapott adatokat statisztikai módszerekkel – például gyakoriságokkal – vizsgálják, a fennálló összefüggéseket keresve a korábban megfogalmazott hipotéziseknek megfelelően. A tartalom elemzés nem deduktív és nem is induktív következtetés típusokkal dolgozik, hanem az úgynevezett abduktív típussal, ez azt jelenti, hogy egy területen tapasztaltak alapján fogalmazunk következtetéseket egy másik területre vonatkozóan (itt a szövegről a kontextusra). (Géring, 2014.)

4.2.1 Szabvány és terjedelem

A nem-pénzügyi beszámolók tartalomelemzése a módszertani részben leírtak szerint került végrehajtásra. A vizsgált 6 beszámolóból 1 angol nyelvű, 5 pedig magyar nyelvű volt. A beszámolók elnevezései változatosak, így Integrált jelentés, Fenntarthatósági jelentés, GRI reporting table, ESG jelentés, Integrált éves jelentés. Az is eltérő, hogy némely vállalat integrált jelentésként teszi közzé, míg mások külön dokumentumban tették elérhetővé a jelentésüket.

A nem pénzügyi jelentések terjedelmének vizsgálatára, ezek oldalszámára leíró statisztikai módszereket alkalmaztam, mely eredményét a 3. táblázat foglalja össze. Megfigyelhető, hogy a jelentések oldalszámára 2021-ben kapott várható érték 2022-re több mint megkétszereződött, ugyanakkor 2023-ra kisebb csökkenés figyelhető meg az értékben, mely ahhoz is köthető, hogy a vállalatok nagyobb tapasztalattal rendelkeznek a jelentés elkészítésében, így a lényeges elemeket fejtik ki azokban. Ez alapján megállapítható, hogy a közzétett fenntarthatósági beszámolók idővel egyre részletesebbek, ugyanakkor lényegre törőbbek is.

3. táblázat: A nem pénzügyi jelentések terjedelmének vizsgálata

	2021	2022	2023
Várható érték	100	209,17	201,17
Medián	94	158	101
Szórás	45,14	197,75	242,74
Tartomány	122	516	649
Minimum	53	58	23
Maximum	175	574	672
Összeg	600	1255	1207
Darabszám	6	6	6

Forrás: saját szerkesztés saját számítások alapján

A szórás és a tartomány értékeit vizsgálva látható, hogy a vizsgált három év során, a kiválasztott vállalatok esetében a fenntarthatósági jelentések terjedelme változatos, az integrált jelentést készítő vállalatok 500-600 oldalas jelentéseket tettek közzé, míg a külön dokumentumban közzétett vállalatok 20-50 oldalban foglalták össze tevékenységüket, hatásaikat. A terjedelmek nem csak vállalatonként eltérőek, az idő előrehaladtával is figyelhetőek meg változások, így az átlag értéke megkétszereződött, a tartomány több mint megháromszorozódott, vagyis a jelentések terjedelmét tekintve a különbségek fokozódtak.

4.2.2. Környezeti (Environment) kulcsszavak

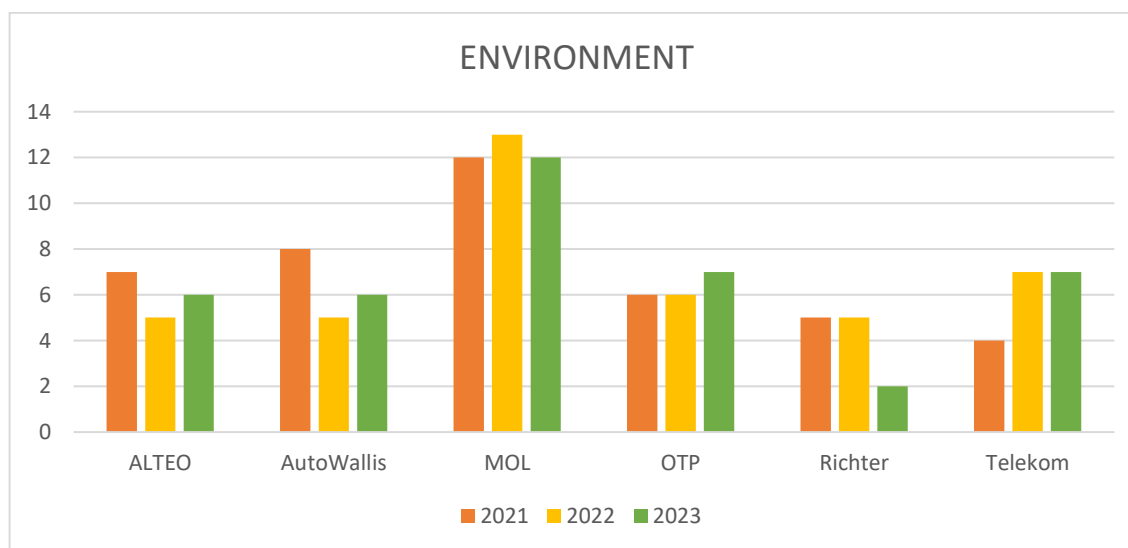
A környezeti témában kiválasztott kulcsszavak gyakorisága alapján a vállalatokhoz hozzárendelt évekre bontott pontszámokat a 8. ábra összesíti 2021 és 2023 között.

A diagramról leolvasható, hogy a legmagasabb pontszámot a kőolajat kitermelő, értékesítő, gázszállító vállalat, hulladékokkal is foglalkozó MOL érte el. A pontszám 2022-es kiugró értékének oka a MOHU előkészítése lehetett, ami a környezetvédelmi és munkavédelmi szempontoknak megfelelően ügyel 2023 júliusától a veszélyes hulladékok megfelelő átvételére, tárolására. Az egyes klaszterbe tartozó OTP pontszámok tekintetében átlagosnak mondható értékeket szerzett a többi vizsgált vállalathoz képest, ami a végzett tevékenységgel magyarázható, mivel pénzügyi szolgáltatásokat nyújt, így közvetlenül, drasztikus környezeti hatást nem fejt ki.

A második klaszterbe tartozó Richter esetében visszaesés tapasztalható pontszámok tekintetében 2023-ban, melynek oka, hogy a jelentésének terjedelme a harmadára csökkent. A Telekom a Richterhez képest jobb pontokat ért el, és szép pontszámokat kapott annak ellenére, hogy közvetlenül az ő profilja sem befolyásolja drasztikusan a környezetet.

Az ALTEO és AutoWallis bár a harmadik csoportba került a pénzügyi adatok alapján, a tevékenységük jellegéből fakadóan környezeti szempontból magas pontszámot kaptak, érthetően bővebben foglalkoztak a témával.

A vizsgálat során megállapítottam, hogy vannak olyan területek, amik minden vállalatot foglalkoztatnak, mint például a hulladék, ugyanakkor a környezetszennyezést szinte senki nem tárgyalja ilyen címen.

8. ábra: Környezeti (Environment) pontszámok vállalatonként, 2021-2023

Forrás: saját szerkesztés saját számítások alapján

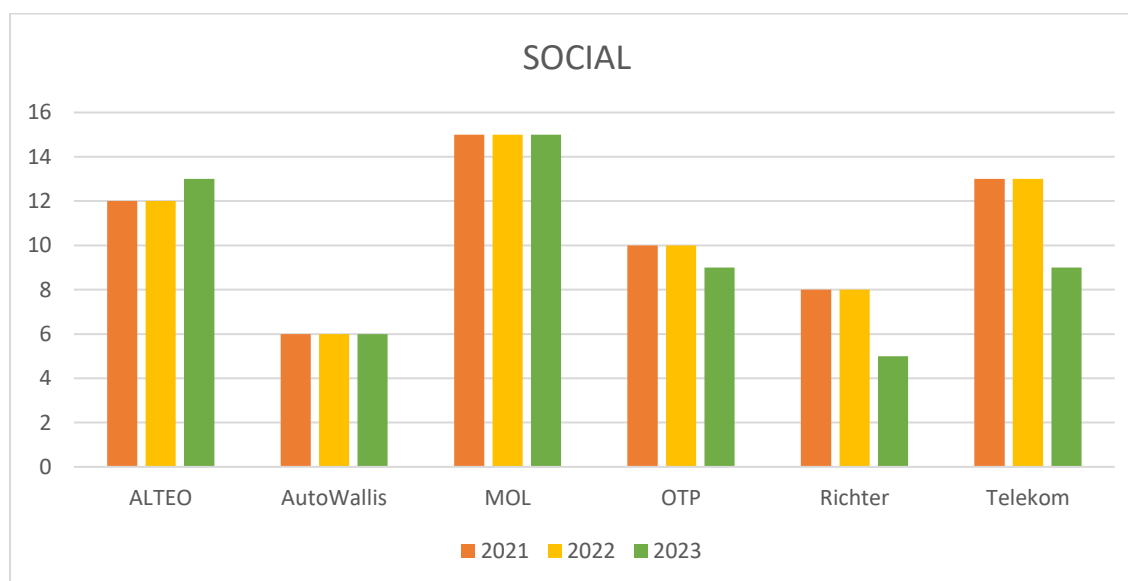
4.2.3. Társadalmi (Social) kulcsszavak

A 9. ábra a társadalmi dimenzióál elért pontszámokat mutatja be vállalatonként.

Ebben a témában is a MOL érte el a legmagasabb pontszámot, ami a vállalkozás méretéből és tevékenységéből adódóan is indokolt. Az OTP gyakorlatilag változatlan szinten teljesített mindhárom évben egy minimális visszaeséssel, a képzés és biztonság különösen kiemelt téma a cégnél.

A második klaszterbe tartozó Telekom meglepően magas értékeket szerzett, mivel tevékenységéből adódóan nagyon fontos a social terület, új szlogenje is ezt bizonyítja, amit világszerte mindenhol angolul fognak használni: „Connecting Your World”. A képzés és biztonság mellett az egészség is fókuszban van a Telekomnál. Az azonos klaszterbe tartozó Richter esetében bár a pontszámok értéke csökkent, amennyiben figyelembe vesszük a terjedelmének drasztikus visszaesését, úgy látható, hogy a pontszámai nem egyenes arányban csökkentek, ahhoz képest 2023-ban bővebben tárgyalta a témát.

A harmadik klaszterbe tartozó ALTEO értékei mindhárom évben kimagaslóak, amit a tevékenysége indokol, hiszen földgáz-energiahordozókon alapuló energiatermelésre, az energiakereskedelemre és a vállalatok számára nyújtott, személyre szabott energetikai szolgáltatásokra, fejlesztésekre szakosodott. Az emberi jogok kérdése a MOL mellett nála is kiemelt szerepet kap, míg más vállalatoknál ez nem volt jellemző szempont. Az AutoWallis a társadalmi területen évről-évre ugyanazt a szintet hozza.

9. ábra: Társadalmi (Social) pontszámok vállalatonként, 2021-2023

Forrás: saját szerkesztés saját számítások alapján

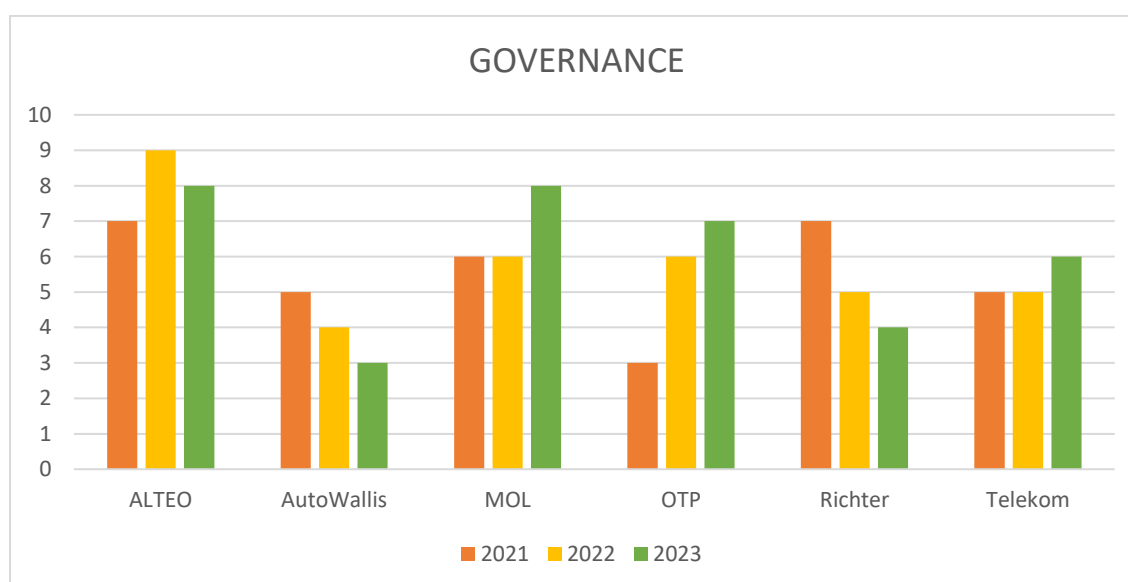
4.2.4. Vállalatirányítási (Governance) kulcsszavak

Ezen a területen az OTP-nél megfigyelhető egy jelentősebb növekedés, ami a tevékenysége jellegével magyarázható. Mivel széleskörű pénzügyi szolgáltatásokat nyújt, (banki, befektetési és vagyonkezelési szolgáltatásokat, valamint biztosítási termékeket) az ESG három területe közül ez a legdominánsabb. Az OTP így a MOL értékeihez közelebb kerül, a két legnagyobb cég lassan azonos szintre jut. Mindkét vállalatnál az etikai kérdések és a korrupció elleni küzdelem kapja a legnagyobb hangsúlyt.

A második klaszterbe tartozó társaságoknál is 2023-ra növekedett a pontszám. A gyógyszerkutatással, fejlesztéssel, gyártással és forgalmazással foglalkozó Richternél relatív növekedett a téma fontossága a terjedelmet figyelembevéve. Azonban fontos megjegyezni, hogy mindkét társaság kiemelten foglalkozik a minőség biztosítási problémákkal.

A harmadik klaszterbe tartozó ALTEO szerezte meg a legmagasabb pontszámot mindhárom évben ebben a témakörben. Ezzel szemben az AutoWallis esetében csökkenő tendenciát mutat a szempont vizsgálata, évről-évre egyre kevesebb pontot ért el.

A vizsgált kifejezések közül a vesztegetés nagyon alacsony mértékben tárgyalt minden vállalat esetében, míg az etikai kérdések minden esetben tárgyalva vannak.

10. ábra: Vállalatirányítási (Governance) pontszámok vállalatonként, 2021-2023

Forrás: saját szerkesztés saját számítások alapján

4.2.5. Összpontszámok alakulása vállalatonként

A 4. táblázatban a fenntarthatósági jelentések pontértékének az alakulása látható az egyes dimenzióknál elért pontszámok alapján. Az átlagpontszám 2023-ra csökkent, aminek legfőbb oka a Richter pontszámának abszolút csökkenése, hiszen több helyen emelkedést lehet megfigyelni, a vállalatok beszámolóit viszonylag részletesebbek a kiválasztott kulcsszavak tekintetében. A szórás és tartomány értékeiből az is kiderül, hogy a második és harmadik évben, a vizsgált vállalatok egyre nagyobb mértékben különböztek a beszámolók elért pontszámait illetően.

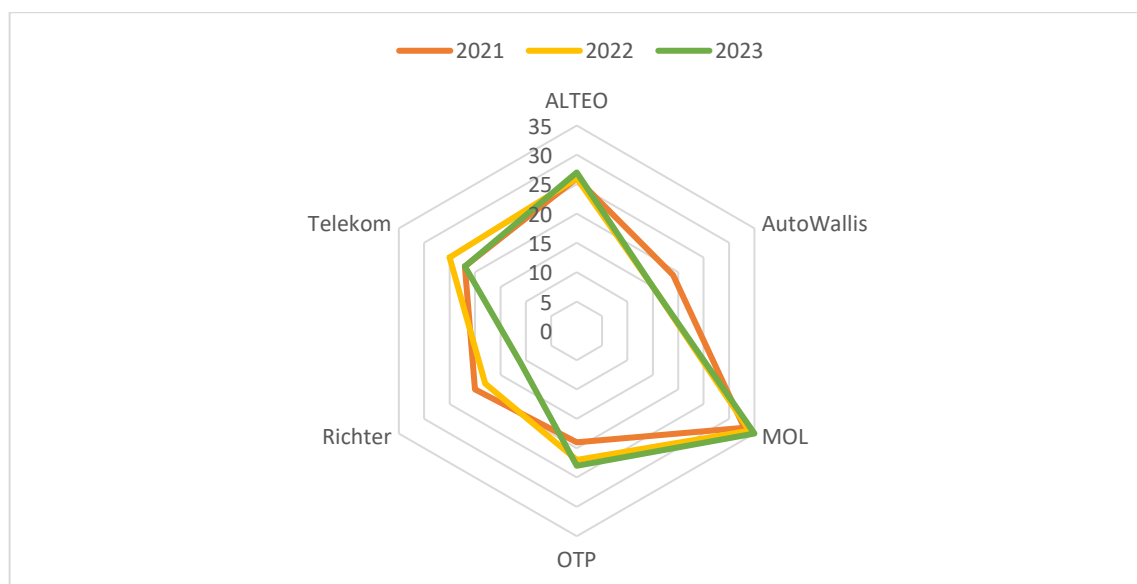
4. táblázat: A vizsgált vállalatok által elért pontszámok statisztikai jellemzői

	2021	2022	2023
Várható érték	23,17	23,33	22,17
Medián	21	23,5	22,5
Szórás	5,49	6,68	8,54
Tartomány	14	19	24
Minimum	19	15	11
Maximum	33	34	35
Összeg	139	140	133
Darabszám	6	6	6

Forrás: Saját számítás

Az 11. ábrán látható pókháló diagram a beszámolók pontértékét mutatja be vállalatonként és évenként, az elért összpontszámok alapján. A társaságok elért pontszámának elemzéséből kiderül, hogy az első klaszterbe tartozó két cég (elsősorban a méretükből eredően, függetlenül a környezetérzékeny tevékenységtől), illetve a második, harmadik klaszterbe tartozó vállalatok közül az ALTEO pontszáma növekedett, mivel ez utóbbi esetében a tevékenysége megköveteli a jobb átláthatóságot. Ezeknek a vállalatoknak a beszámolóit részletesebbekké váltak a kiválasztott szempontok tekintetében, a magasabb pontszám is arra utal, hogy az ESG egyes szempontjai nagyobb gyakorisággal fordulnak elő az említett társaságoknál.

A második, illetve a harmadik klaszterbe sorolt AutoWallis illetve Telekom nem annyira környezetérzékeny tevékenységű vállalatok. Ennek következtében ezek a társaságok kevésbé részletes nem-pénzügyi beszámolót készítettek. A vizsgált gyógyszeripari vállalat, a Richter által készített jelentés a nagy mértékű terjedelem csökkenése miatt ért el alacsonyabb pontszámot, annak ellenére, hogy ez a tevékenység is környezetérzékenynek tekinthető.

11. ábra: Beszámolók pontértéke 2021 és 2023 között

Forrás: saját szerkesztés saját számítások alapján

5. ÖSSZEGZÉS, JAVASLATOK

Az emberiség évezredek óta keresztül egyre nagyobb intenzitással használta ki a Föld természeti adottságait, erőforrásait, nem gondolva arra, hogy a biológiai létet biztosító környezetet nem lehet a végsőkéig kizsákmányolni. Ez a felhasználás napjainkra már olyan mértéket ölt, hogy a vállalati működéshez szükséges erőforrás ellátást is veszélyezteti. Ez a probléma a fejlődés korai szakaszában még nem volt érezhető, azonban mostanra egyre súlyosabb kérdéssé válik életünkben, melynek minden területére befolyással van. Mivel a legtöbb üzleti döntés adatokra, gazdasági információkra alapozva születik meg, ezért ezek a fenntarthatóság aspektusát sem hagyhatják figyelmen kívül. Földünk aggasztó állapotának enyhítése érdekében aktívan kell tennünk.

Dolgozatom első fejezetében kronologikus sorrendben mutattam be a környezeti számvitel mérföldköveit, majd a vizsgált szakterület fogalmi fejlődését tekintetem át. Megállapítható, hogy az alkalmazáshoz szükséges törvényi keretek megújultak, de még folyamatban van az egységes gyakorlat kialakulása. A szabályozó testületek által eddig megfogalmazott követelmények általában csak ajánlások, éppen ezért maguk a jelentések is nagyban különböznek egymástól a különböző államokban, de akár országon belül is. Ugyanakkor nem minden vállalat számára értelmezhetőek ajánlásként a jelentés kritériumai, mivel törvényben kötelezik őket azok teljesítésére. Így például Magyarországon a számviteli törvény előírásai mellett 2024. január 1-től fokozatos hatályba lépés mellett új ESG törvény vonatkozik a nagyvállalkozásokra, amelyeknek mérlegfőösszege a 10 000 millió forintot, az éves nettó árbevétele a 20 000 millió forintot, valamint a foglalkoztatotti létszáma a 250, illetve az 500 főt meghaladja.

A dolgozatom gyakorlati részének a célkitűzése a nem-pénzügyi beszámolási gyakorlatnak a vizsgálata volt, melyhez a Budapesti Értéktőzsdén jegyzett vállalatok megvizsgálása után mintámba azon vállalatok kerültek be, melyek rendelkeztek az utóbbi 3 évre (2021-2023) vonatkozó fenntarthatósági jelentéssel. Ez alapján hat Nyrt. került be a mintámba:

- ALTEO Energiaszolgáltató Nyrt. – fő tevékenysége a mérnöki tevékenység és műszaki tanácsadás, üzleti tevékenységébe tartozik a megújuló és a földgáz-energiahordozókon alapuló energiatermelés, az energiakereskedelem és a vállalatok számára nyújtott, személyre szabott energetikai szolgáltatások, fejlesztések.

- AutoWallis Nyrt. – autóiparban tevékenykedő vállalat, mely elsősorban autókereskedelemmel és autószolgáltatásokkal foglalkozik, kínálatában meg található például a BMW, Jaguar, Land Rover, és SsangYong márka is.

- MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. –integrált olaj- és gázipari vállalat, tevékenységi köre kiterjed a kőolaj- és földgázkutatásra, kitermelésre, finomításra, valamint a kőolajtermékek forgalmazására. Kiterjedt töltőállomás-hálózattal rendelkezik, és különböző petrokémiai termékek gyártásával is foglalkozik.

- OTP Bank Nyrt. – Magyarország legnagyobb és egyik legjelentősebb pénzintézete, széleskörű pénzügyi szolgáltatásokat nyújt: lakossági és vállalati banki szolgáltatásokat, befektetési és vagyonkezelési szolgáltatásokat, valamint biztosítási termékeket.

- Richter Gedeon Nyrt. –gyógyszeripari vállalat, tevékenységi köre kiterjed a gyógyszerkutatásra, fejlesztésre, gyártásra és forgalmazásra.

- Magyar Telekom Nyrt. – Magyarország egyik legnagyobb telekommunikációs vállalata, amely vezetékes és mobiltelefon-szolgáltatásokat, internet- és televíziós szolgáltatásokat, valamint informatikai és hálózati megoldásokat is nyújt.

A közzétett beszámolókból közölt főbb pénzügyi adatok (értékesítés nettó árbevétele/ bevétel, mérlegfőösszeg stb.) alapján a társaságokat három klaszterbe soroltam:

1. MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt., OTP Bank Nyrt.,
2. Richter Gedeon Nyrt., Magyar Telekom Nyrt.
3. ALTEO Energiaszolgáltató Nyrt., AutoWallis Nyrt.,

Ezt követően a vállalatok nem-pénzügyi beszámolóit tartalomelemzéssel vettem össze, melyhez, mint elemzési szempont, a környezeti (E), a társadalmi (S) és a vállalatirányítási (G) dimenziókhoz kulcsszavakat rendeltem és ezek előfordulási gyakoriságát vizsgáltam. A kutatásom elvégzésére tartalomelemzést használtam, a meghatározott kulcsszavak előfordulási gyakoriságát rangsoroltam majd pontoztam azokat egy 0-tól 3-ig terjed skálán. A pontokat az egyes szempontokhoz az adott kulcsszó előfordulási gyakorisága alapján rendeltem hozzá, így a nagyobb előfordulási gyakorisággal rendelkező kulcsszavak magasabb pontot kaptak.

A pontozások mellett a jelentések terjedelmét, ezáltal részletezettségét is vizsgáltam a tendenciák megállapításához, illetve a hipotéziseim alátámasztásához. Ennek vizsgálatához leíró statisztikai módszereket alkalmaztam, melyek alapján megállapítható, hogy az oldalszámok 2021-es várható értéke 2022-re több mint megkétszereződött, míg 2023-ban kis

mértékben csökkent, mely ahhoz is köthető, hogy a vállalatok nagyobb tapasztalattal rendelkeznek a jelentés elkészítésében, így a lényeges elemeket fejtik ki azokban, tömörebben közlik az információkat. Ez alapján megállapítható, hogy a közzétett fenntarthatósági beszámolók idővel egyre részletesebbek, ugyanakkor lényegre törőbbek is.

A meghatározott kulcsszavak alapján pontoztam a jelentéseket az egyes ESG témakörökben, majd ezeket hasonlítottam össze.

A környezeti témában a legmagasabb pontszámot a kőolajat kitermelő, értékesítő, gázszállító vállalat, hulladékokkal is foglalkozó MOL érte el, mely magyarázható a társaság méretével, illetve tevékenységének jellegével. A többiek közel azonos szinten teljesítettek.

A társadalmi dimenziónál szintén a MOL érte el a legmagasabb pontszámot a korábban említett okokból kifolyólag, azonban érdekes, hogy az ALTEO és a Telekom is kimagasló értékekkel rendelkezik, melynek oka a tevékenység.

A vállalat irányítás területén az ALTEO rendelkezett a legmagasabb pontszámmal, azonban a MOL és az OTP pontszámai is növekvő tendenciát mutatnak, melynek a vállalatok mérete az oka.

Az összesített adatok alapján a társaságok pontszámainak alakulásából látszik, hogy az első klaszterbe tartozó két vállalat (elsősorban a méretükből eredően, függetlenül a környezetérzékeny tevékenységtől), illetve a második, harmadik klaszterbe tartozó vállalatok közül az ALTEO pontszáma növekedett, mivel ez utóbbi cég tevékenysége megköveteli a jobb átláthatóságot. Ezen vállalatok beszámolóit részletesebbé váltak a kiválasztott szempontok tekintetében az idő előrehaladtával, melyre a magasabb pontszámok is utalnak, ugyanis az ESG adott szempontjai nagyobb gyakorisággal fordulnak elő az említett társaságok jelentésében.

A második, illetve a harmadik klaszterbe sorolt AutoWallis illetve Telekom nem annyira környezetérzékeny tevékenységű vállalatok, ez magyarázza, hogy ezeknek a társaságoknak kevésbé részletesek a nem-pénzügyi beszámolóit. A környezetérzékenynek tekinthető gyógyszeripari vállalat, a Richter által készített jelentés alacsonyabb pontszámot ért el 2023-ra, ez azonban a beszámolójának nagy mértékű terjedeleme csökkenése miatt alakult így.

Mindezek alapján igazolódtak a kiinduló hipotéziseim, így ezeknek fényében kijelenthető, hogy:

T1.	Az egyre hangsúlyosabbá váló ESG szempontok miatt a vállalatok a fenntartható működés érdekében részletesebb jelentéseket tettek közzé 2021 és 2023 között a Budapesti Értéktőzsdén, emiatt a társaságok tevékenységének környezetérzékenységétől függetlenül beszámolóik jól kidolgozottá válnak.
T2.	2021 és 2023 között a Budapesti Értéktőzsdén jegyzett társaságok tevékenysége hatással van a fenntarthatósági jelentés tartalmára, így attól függően, hogy az ESG mely dimenziói számítanak jelentős területnek az adott vállalatnál, az ESG jogszabályi előírásokon túlmutatóan alaposabban fejtik ki ezeket, a számukra lényeges ESG területeket.

Az ESG jelentések minőségének és tartalmának a következő években ugrásszerű fejlődése várható az új törvényi előírások miatt, ugyanis elkészítésük most kezd el aktuálissá válni a vállalatok széles körében. Véleményem szerint kiaknázatlan kutatási területet kínál a téma, melyet tovább tervezek vizsgálni a jövőben.

IRODALOMJEGYZÉK

Szakirodalom

- ACCA (2020): How has integrated reporting changed over the past four years? ([Insights into integrated reporting 4.0: The story so far | ACCA Global](#), Letöltés ideje: 2022. október 16.)
- Adams, C. A. (2004): The ethical, social and environmental reporting-performance portrayal gap. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, ISSN 1368-0668 vol. 17., no. 5., 731–757.
- Alapvető Jogok Biztosának Hivatala (2022): ENSZ Fenntartható fejlődési célok (SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS, SDGS) (<https://www.ajbh.hu/-/ensz-fenntarthato-fejlodesi-celok-sustainable-development-goal-sdg-> Letöltés ideje: 2022. november 20.)
- BÉT (2022): ESG jelentési útmutató a Budapesti Értéktőzsde kibocsátói számára (<https://www.bet.hu/Kibocsatok/Ajanlasok-kibocsatoknak/bet-esg/esg-guide> Letöltés ideje: 2022. november 19.)
- Bosnyák-Simon, N. (2021): A környezeti számvitel fejlődésének áttekintése és összekapcsolása a vállalatok tevékenységének környezetvédelmi aspektusaival, *Polgári Szemle*, 17. évf. 4–6. szám, 2021, 433–447. (<https://polgariszemle.hu/aktualis-szam/197-fiatal-kutatok-tollabol/1199-a-kornyezeti-szamvitel-fejlodesenek-attekintese-es-osszekapcsolasa-a-vallalatok-tevekenysegenek-kornyezetvedelmi-aspektusaival> Letöltés ideje: 2022. 11. 6.)
- Bowman, E. H. – Haire, M. (1975): A strategic posture toward corporate social responsibility. *California Management Review*, ISSN: 0008-1256, vol. 18., no. 2., 49–58.
- Brown, D. – Dillard, J. – Marshall, R. S. (2006): Triple Bottom Line: A business metaphor for a social construct. *Departament d’Economia de l’Empresa, Universitat Autònoma de Barcelona, Spain* (https://www.researchgate.net/publication/4738432_Triple_Bottom_Line_A_business_metaphor_for_a_social_construct, Letöltés ideje: 2022. november 2.)
- Csáfor, H. (2009): Vállalatok társadalmi felelősségvállalása, regionális vizsgálat az Észak-magyarországi Régióban. *Doktori értekezés, Budapest*
- Eugénio, T. – Lourenco, I. – Morais, A. I. (2010): Recent developments in social and environmental accounting research. *Social Responsibility Journal*, ISSN: 1747-1117, vol. 6., no. 2., 286–305.

- EY (2023): Az európai fenntarthatósági jelentéstételi szabványokról (ESRS) dióhéjban - A vállalati átláthatóság és elszámoltathatóság előmozdítása, <https://denkstatt.hu/esrs-szabvanyok-magyarazat/> Letöltés dátuma: 2024. május 10.
- Fitos, A. (2021): A számvitel zöld szemüvegben, Szakdolgozat, Pannon Egyetem (https://perepo-dolgozat.uni-pannon.hu/id/eprint/25747/1/fitos_anita_2021jan_publikus.pdf, Letöltés ideje: 2022. november 12.)
- Géring, Zs. (2014): Tartalomelemzés: A virtuális és a valós világ határán egy vállalati honlap-elemzés bemutatása, Kultúra és Közösség, IV. folyam V. évfolyam 2014/I. szám, 9-24., ISSN 2732-0286
- Gray, R. (2002): The social accounting project and Accounting Organizations and Society Privileging engagement, imaginings, new accounting and pragmatism over critique? Accounting, Organizations and Society, ISSN 0361-3682, 27, 687–708.
- Gray, R. – Bebbington, J. (2001): Accounting for the Environmental. ISBN: 978-0-7619-7137-5 , Sage Publications, London
- Gray, R. – Kouhy, R. – Lavers, S. (1995): Corporate social and environmental reporting: a review of the literature and a longitudinal study of UK disclosure. Accounting, Auditing and Accountability Journal, , ISSN 1368-0668, vol. 8., no. 2., 47–77.
- Harwood, Tracy G. – Garry, Tony (2003): An Overview of Content Analysis. The Marketing Review, 3. 4: 479-498.
- Herring, Susan C. (2010) Web Content Analysis: Expanding the Paradigm. In Hunsinger, J. – Allen, M. – Klasturp, L. eds. The e International Handbook of Internet Research. Springer Verlag, Dordrecht. 233-249. elérhető online: <https://www.sfu.ca/cmns/courses/2012/801/1-Readings/Herring%20WebCA%202009.pdf> [oldalszámok az internetes verzió alapján].
- KPMG International 2017. „The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2017.” (<https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2017/10/kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2017.pdf>, Letöltés ideje: 2022. október 16.)
- Krippendorff , Klaus (2004): Content Analysis. An Introduction to its Methodology. Second Edition. Sage Publications, Thousand Oaks
- Kulcsár E. (2023): A fenntarthatósági beszámolók gyakorlatának vizsgálata, Economica XIV. évf., 3-4. sz., ISSN 2560-2322, 43-52
- Lamberton, G. (2005): Sustainability accounting – a brief history and conceptual framework. Accounting Forum, ISSN 1467-6303 29, 7–26.

- Lippai-Makra, E., Tóth, B. and Rádóczy, Z. “Trendek a nem pénzügyi jelentések világában”, SZÁMVITEL ADÓ KÖNYVVIZSGÁLAT: SZAKMA, ISSN 1419-6956, szte, Vol. 61 No. 12, pp. 35–37., 2019.
- Loew, T. – Ankele, K. – Braun, S. – Clausen, J. (2004): Significance of the CSR debate for sustainability and the requirements for companies. Future e.V. and Institute for Ecological Economy Research GmbH, Berlin
- Mathews, M.R. (2000): The Development of Social and Environmental Accounting Research 1995-2000. Discussion Paper Series, 205, Massey University, School of Accounting, Palmerston
- Meadows, D. H. – Meadows, D. L. – Randers, J. – Behrens, W. W. (1972): The Limits to growth: A report for the Club of Rome’s Project on the Predicament of Mankind. ISBN-13. 978-0876632222, New York
- Schaltegger, S. – Burritt, R. L. (2010): Sustainability accounting for companies: Catchphrase or decision support for business leaders? Journal of World Business, ISSN: 1090-9516, 45, 375–384.
- Staib, R. (2005): Environmental Management and Decision Making for Business. Palgrave Macmillan, ISBN-13: 978-1-4039-4133-5
- Pál, T. – Kántor, B. – Musinszki, Z. – Várkonyiné. J. M. – Verebélyi, L. (2006): Számviteli rendszerek , Miskolc, Magyarország : Economix Kiadó, 287 p., ISBN: 9630611244
- Perego P. (2005): Environmental Management Control, An Empirical Study on the Use of Environmental Performance Measures in Management Control Systems. ISBN 90-6464-265-6 Ponsen and Looijen BV, Wageningen
- Ván, H. (2012a): A környezeti számvitel, mint a számviteli rendszer új kihívása. Pénzügyi Szemle, ISSN 2064-8278, vol. 57., no. 4., 469-484.
- Ván, H. (2012b): Környezeti hasznok és kimutatásuk a környezeti vezetői számvitelben. Doktori értekezés, Szeged
- Vukic, N. M., Vukic, R., Calece, D. 2017. „Non-financial reporting as a new trend in sustainability accounting.” ,Journal of Accounting and Management, ISSN 2832-8175 7, 02, 13–26.
- WCED (1987): Our Common Future, United Nations (<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf>, letöltés ideje: 2022.11.10.)
- Weidinger P. (2024): Itt a magyar ESG törvény (<https://banpartners.hu/hirek/itt-a-magyar-esg-torveny> Letöltés ideje: 2024. április 13.)

Wilmshurst, T. – Frost, G. (2000): Corporate Environmental reporting: A Test of Legitimacy Theory . Accounting, Auditing and & Accountability Journal, ISSN 1368-0668, vol. 13., no. 1., 10-26.

Egyéb dokumentumok

ALTEO Energiaszolgáltató Nyrt. Integrált jelentés, 2021, 2022, 2023

AutoWallis Nyrt. ESG jelentés, 2021, 2022, 2023

MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. GRI reporting table, 2021, 2022, 2023

OTP Bank Nyrt. Integrált éves jelentés, 2021, 2022, 2023

Tichter Gedeon Nyrt. Fenntarthatósági jelentés, 2021, 2022, 2023

Magyar Telekom Nyrt. Fenntarthatósági jelentés, 2021, 2022, 2023

Jogszáály

2000. évi C. törvény

2023. évi CVIII. törvény

<https://alteo.hu/>

<https://autowallis.com/>

<https://www.gedeonrichter.com/hu-hu>

<https://mol.hu/>

<https://www.otpbank.hu>

<https://www.telekom.hu/>

MELLÉKLET

A vizsgált vállalatok 2021-es jelentéseinek pontszámai az egyes kulcsszavak esetében

2021	ALTEO	AutoWallis	MOL	OTP	Richter	Telekom
ENVIRONMENT	7	8	12	6	5	4
emisszió	1	3	3	1	0	2
környezetszennyezés	0	2	1	0	0	0
klímaváltozás	1	0	2	2	0	0
hulladék	3	3	3	2	3	2
vízfelhasználás	2	0	3	1	2	0
SOCIAL	12	6	15	10	8	13
egészség	3	2	3	2	3	3
képzés	2	2	3	3	2	3
emberi jogok	2	0	3	0	0	3
helyi közösség	2	0	3	2	0	1
biztonság	3	2	3	3	3	3
GOVERNANCE	7	5	6	3	7	5
CSR/CSRD	1	1	0	0	0	0
etika	2	2	3	2	3	2
ISO	2	0	0	0	1	1
korruptió	2	2	3	1	2	2
vesztegetés	0	0	0	0	1	0

A vizsgált vállalatok 2022-es jelentéseinek pontszámai az egyes kulcsszavak esetében

2022	ALTEO	AutoWallis	MOL	OTP	Richter	Telekom
ENVIRONMENT	5	5	13	6	5	7
emisszió	0	2	3	1	0	3
környezetszennyezés	0	0	2	0	0	0
klímaváltozás	0	0	2	2	0	2
hulladék	3	3	3	2	3	2
vízfelhasználás	2	0	3	1	2	0
SOCIAL	12	6	15	10	8	13
egészség	3	2	3	2	3	3
képzés	2	2	3	3	2	3
emberi jogok	2	0	3	1	0	3
helyi közösség	2	0	3	1	0	1
biztonság	3	2	3	3	3	3
GOVERNANCE	9	4	6	6	5	5
CSR/CSRD	2	1	0	0	0	0
etika	3	1	3	3	2	2
ISO	2	0	0	0	1	1
korruptió	2	2	3	3	2	2
vesztegetés	0	0	0	0	0	0

A vizsgált vállalatok 2023-as jelentéseinek pontszámai az egyes kulcsszavak esetében

2023	ALTEO	AutoWallis	MOL	OTP	Richter	Telekom
ENVIRONMENT	6	6	12	7	2	7
emisszió	0	3	3	1	0	3
környezetszennyezés	0	0	1	0	0	0
klímaváltozás	1	0	2	2	0	1
hulladék	3	3	3	2	2	3
vízfelhasználás	2	0	3	2	0	0
SOCIAL	13	6	15	9	5	9
egészség	3	2	3	2	2	2
képzés	3	2	3	3	1	2
emberi jogok	2	0	3	1	0	3
helyi közösség	2	0	3	0	0	0
biztonság	3	2	3	3	2	2
GOVERNANCE	8	3	8	7	4	6
CSR/CSRD	2	1	2	1	0	0
etika	2	1	3	3	2	2
ISO	2	0	0	0	0	2
korruptió	2	1	3	3	2	2
vesztegetés	0	0	0	0	0	0

A vizsgált vállalatok környezeti dimenzióban elért összesített pontszámai

ENVIRONMENT	ALTEO	AutoWallis	MOL	OTP	Richter	Telekom
2021	7	8	12	6	5	4
2022	5	5	13	6	5	7
2023	6	6	12	7	2	7

A vizsgált vállalatok társadalmi dimenzióban elért összesített pontszámai

SOCIAL	ALTEO	AutoWallis	MOL	OTP	Richter	Telekom
2021	12	6	15	10	8	13
2022	12	6	15	10	8	13
2023	13	6	15	9	5	9

A vizsgált vállalatok vállalatirányítási dimenzióban elért összesített pontszámai

GOVERNANCE	ALTEO	AutoWallis	MOL	OTP	Richter	Telekom
2021	7	5	6	3	7	5
2022	9	4	6	6	5	5
2023	8	3	8	7	4	6

A vizsgált vállalatok összesített pontszámai évekre bontva

ÖSSZESEN		ALTEO	AutoWallis	MOL	OTP	Richter	Telekom
	2021	26	19	33	19	20	22
	2022	26	15	34	22	18	25
	2023	27	15	35	23	11	22

Az adott pontok előfordulási határai

Pontszám	Alsó határ	Felső határ
0		5
1	6	10
2	11	50
3	51	